

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat bírósági végrehajtásának gyakorlati kihívásai

Szerző:

dr. Ádámkó Viktória

bírósági titkár, családjogi szakjogász

Kézirat lezárásának helye, dátuma:

Budapest, 2023. augusztus 14.

I. Bevezetés

Tanulmányom tárgya a gyermekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás, illetve annak gyakorlati tapasztalatainak ismertetése. A bírói gyakorlatot a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróságon végzett kutatás és bírósági titkárként szerzett munkatapasztalatom alapján mutatom be. A kutatott bírósági ügyek a családban élő gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolattartás végrehajtásáról szólnak. Nem foglalkoztam a gyermekvédelmi gondoskodás rendszerébe került gyermek vonatkozásában felmerülő kapcsolattartás rendezésének és végrehajtásának kérdéseivel, mivel azok nem bírósági, hanem gyámhivatali hatáskörbe tartoznak.¹

Tanulmányom célja, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás mint új bírósági ügytípus jogalkalmazásbeli gyakorlatát 2020. március 1. napjától bemutassam az általam megismert ügyek és a felmerült gyakorlati kihívások felvázolása által.

Tanulmányomban elsőként a kapcsolattartásra vonatkozó alapvető jogszabályi rendelkezéseket, majd a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás jogszabályi környezetét ismertetem röviden. Azt követően a kutatásom menetét, módját, alapját írom le, összegzem a kutatott ügyek tanulságait, majd a bírósági titkárként rám szignált ügyekben tapasztalt gyakorlati kihívásokról értekezem.

1.1. A kapcsolattartás szabályozásáról röviden

A kapcsolattartás kérdésköre a családjog egyik neuralgikus pontja. Ha a gyermek² szülei házasságukat felbontani vagy élettársi kapcsolatukat megszüntetni kívánják, a házasság felbontása vagy szülői felügyelet rendezése iránti perben a kiskorú gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolattartást egyezséggel rendezhetik, annak hiányában arról a bíróság dönt. Ilyen per hiányában a kapcsolattartás szabályozását a gyámhatóságtól kérhetik a szülők. (Ptk. 4:181. § (1) bekezdés)

¹ Lásd például a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (továbbiakban Gyer.) 93. § (1) bekezdés d) pont (családba fogadás), 97. § (1) bekezdés i) pont ia) alpont (ideiglenes hatályú elhelyezés), 102. § (1) bekezdés h) pont (nevelésbe vétel), továbbá hatáskörre nézve lásd a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 4. §-t, 9. §-t.

² A Ptk. 2:10. § (1) bekezdése szerinti gyermekfogalmat használom a dolgozatomban.

A kapcsolattartást sok vita övezheti jogerős határozattal történő szabályozását követően is, hiszen annak gyakorlatban történő betartása a mindennapokban megannyi konfliktust rejthet a kapcsolattartásra jogosult és kapcsolattartásra kötelezett között. A kapcsolattartás ily módon szoros együttműködést feltételez két olyan felnőtt embertől, akik egymással már nem akarnak életközösségben élni, de mint szülők életútjukat mégis örökre összeköti közös gyermekük.

A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (továbbiakban New York-i Egyezmény) 9. cikk 3. pontja szerint tiszteletben kell tartani az egyik szülőjétől különélő gyermeknek azon jogát, hogy szülőjével személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tarthasson fenn, kivéve, ha ez a gyermek mindenképp felett álló érdekeivel ellentétes.

A Ptk. Családjogi Könyve szabályozza a háromoldalú kapcsolattartási jogot (4:178. § (1)-(2) bekezdések): a gyermeknek joga van arra, hogy különélő szülőjével személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn; a gyermeket nevelő szülő kötelessége a zavartalan kapcsolattartás biztosítása; a különélő szülőnek nemcsak joga, hanem kötelessége is a gyermekével történő kapcsolattartás - ha a bíróság vagy a gyámhatóság eltérően nem rendelkezik.

A családban nevelkedő gyermek esetében a kapcsolattartás célja a különélő szülő és a gyermek közötti családi kapcsolat fenntartása, illetve az, hogy a különélő szülő a gyermek nevelését, fejlődését folyamatosan figyelemmel kísérje, tőle telhetően segítse.³

A kapcsolattartásról a bíróság, illetve a gyámhivatal - kapcsolattartás céljának megfelelően - a szülők méltányos érdekére, személyes életkörülményeire és a gyermek korára, egészségi állapotára, életkörülményeire tekintettel, az ítéletképes birtokában levő gyermek véleményének figyelembevételével rendelkezik. A kapcsolattartási határozatban rendelkezni kell a kapcsolattartás gyakoriságáról, időtartamáról, folyamatos, időszakos vagy felügyelt módjáról, a gyermek átadásának és visszaadásának helyéről, idejéről, módjáról, a kapcsolattartás elmaradására vonatkozó értesítési kötelezettségről, az elmaradt kapcsolattartás pótlásáról. Ha a kapcsolattartás kérdésében a bíróság

³ Gyer. 27. § (1) bekezdés alapján.

döntött, a kapcsolattartás megváltoztatását is a bíróságtól lehet kérni. (Ptk. 4:181. § (2)-(4) bekezdései)

A kapcsolattartás mikénti szabályozása nem lehet az egyik vagy másik szülővel szembeni szankció eszköze. (BH 1997.81.)

A gondozó szülőnek és a gyermekétől különélő szülőnek a gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében - egymás családi életét, nyugalját tiszteletben tartva - együtt kell működniük (Ptk. 4:173. §).

1.2. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás jogszabályi környezete

2020. március 1-jével a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (Bpnt.) 7/A. címe bírósági hatáskörbe helyezte az addig közigazgatási eljárásként szabályozott, kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárást. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását a bíróság nemperes eljárásban rendeli el (Ptk. 4:185. §). Nevezett ügyfajta jogalkotói döntés nyomán polgári nemperes eljárásként került szabályozásra, közigazgatási bürokráciacsökkentési szándékkal és azon indokból, hogy ezen határozatok végrehajtása hatékonyabban és fokozott eljárási garanciák mellett történhessen.⁴ A jogalkotó feltehetően azért is a nemperes eljárási formát alkalmazta, hogy a peres eljárásnál egyszerűbb és rugalmasabb eljárási formát hozzon létre, mely gyorsabban lefolytatható, mivel takarékoskodik mind az érintett felek, mind a bíróság idejével és erőforrásaival.⁵ A nemperes eljárások általános sajátossága, hogy elsősorban nem az igazságszolgáltatás érdekében, hanem például valamely jog elismertetéséért sajátos formában zajlanak: az eljárás kérelemmel indul, soha nem születik benne ítélet, hiányzik a tárgyalási elem - legfeljebb személyes meghallgatásra van lehetőség.⁶ Így a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás tárgya a kapcsolattartási jog érvényesülése, a kapcsolattartási kötelezettség teljesítése, célja a kapcsolattartásra kötelezett és a gyermek kapcsolattartási jogának kiteljesedése. Az eljárás kötelező

⁴ Harmat Erika - Völcsy Balázs, 23.o.

⁵ Csiky Péter - Kiss Daisy - Németh János - Vida Sándor, 35. o.

⁶ Kiss Daisy, 61.o.

tartalmi elemeket tartalmazó kérelemmel indul, melyet a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésétől vagy annak a kérelmező tudomására jutásától számított 30 napon belül lehet benyújtani. A 30 napos határidőt az elmaradt kapcsolattartás pótlása esetén a pótlásra megállapított legközelebbi megfelelő időpont lejártától kell számítani (Bpnt. 22/B. § (1) és (3) bekezdés). A kapcsolattartási határozatban foglaltak megszegése mindaddig nem állapítható meg, amíg a pótlás lehetősége fennáll, hiszen ez az a határidő, amelyen belül a kapcsolattartásra kötelezett még eleget tehet a kapcsolattartási kötelezettségének, ha a jogosult önhibáján kívül maradt el a kapcsolattartás.⁷ A járásbíróóság illetékességét a kapcsolattartással érintett gyermek belföldi lakóhelye, tartózkodási helye alapozza meg; kiegészítő illetékességként a jogalkotó a Budai Központi Kerületi Bíróság eljárási jogosultságát jelölte meg. (Bpnt. 22/A. § (4)-(5) bekezdés).

Az eljárás két szakaszát különböztetjük meg: 1. a végrehajtás elrendelése, 2. a nemteljesítés jogkövetkezményeinek levonása. Az eljárásra négy szintű szabályozás vonatkozik:

1. A speciális szabályokat a Bnptv. 22/A-22/E. § határozza meg.
2. A Bpnt. 2. §-a szerinti normák, amelyek valamennyi, Bnptv-ben szabályozott, családjogi tárgyú nemperes eljárásra alkalmazandóak.
3. A Bnptv. 1. § a bírósági, polgári nemperes eljárásban érvényesülő összes rendelkezés.
4. Az általános szabályokat a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban Pp.) tartalmazza, kiemelve a Pp. funkcionális hatályát, azaz azt a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel kell alkalmazni.⁸

A bíróság vagy a gyámhatóság által a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban, és az általuk jóváhagyott kapcsolattartást rendező egyezségben (továbbiakban kapcsolattartásra vonatkozó határozat) foglaltak megszegése esetén a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását a járásbíróóság nemperes eljárásban, soron kívül, a kapcsolattartásra jogosult, vagy a kapcsolattartásra kötelezett kérelmére - végrehajtható okirat kiállítása nélkül - végzéssel rendeli el. A végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya. (Bpnt. 22/A. § (1)-(3) bekezdés, 22/C. § (1) bekezdés).

Kapcsolattartásra jogosult (eljárásjogi perbeli legitimáció) a másik szülő, a nagyszülő, a testvér, - ha a szülő, a nagyszülő nem él, vagy a kapcsolattartásban tartósan akadályozva van, vagy a

⁷ 33.Pk.50.159/2020.

⁸ Harmat Erika - Völcsy Balázs, 23. o.

kapcsolattartási jogát önhibájából nem gyakorolja - a gyermek szülőjének testvére és szülőjének házastársa. A kapcsolattartásra - ha a gyermek hosszabb időn keresztül a háztartásában nevelkedett - kérelmére feljogosítható a volt mostohaszülő, nevelőszülő, gyám és az is, akinek a gyermekre vonatkozó apasági véelmét a bíróság megdöntötte. (Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 4:179. § (1)-(3) bekezdés)

Kapcsolattartásra kötelezett a gyermeket nevelő szülő vagy más személy (Ptk. 4:178. § (1) bekezdés). A bíróság eljárása során köteles megküldeni a kérelmet a kérelmezett részére észrevételeinek megtétele céljából. A bíróság a kérelmező állításaiból kiindulva további álláspontjának megismerése céljából nyilatkozattételre hívhatja fel a kérelmezettet: például a kérelemre reagálva adja elő részletesen, milyen indokból maradt el a kapcsolattartás és csatolja állítást alátámasztó okiratokat.⁹ A bíróság a döntés meghozatala érdekében szükség esetén meghallgatást tart, melynek megtartását és a végrehajtás elrendelését nem gátolja az arra szabályszerűen idézettek távolmaradása. A bíróság hivatalból is elrendelhet bizonyítást az általa szükségesnek vélt mértékben. (Bpnt. 22/C. § (1) bekezdés)

Ha a bíróság megállapítja a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak felróható megszegését, elrendeli a végrehajtást. Végzésében felhívja a kérelmezettet, hogy a következő kapcsolattartásnak a határozatban meghatározott időpontban és módon tegyen eleget; az elmaradt kapcsolattartást pótolja a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül; biztosítsa a zavartalan kapcsolattartást. A bíróság végzésében figyelmezteti a kérelmezettet az önkéntes teljesítés elmaradásának következményeire. (Bpnt. 22/C. § (2)-(3) bekezdés)

A bíróság a végzését azzal a felhívással küldi meg a kérelmezőnek, hogy az önkéntes teljesítésre előírt határidő elteltétől számított 30 napon belül annak teljesítéséről vagy elmaradásáról értesítse a bíróságot. Figyelmezteti a feleket, hogy ha a teljesítést vagy annak elmaradását nem jelentik be, akkor a bíróság az ügyet befejezettnek tekinti.

⁹ 31.Pk.50.032/2021.

A bíróság az önkéntes teljesítés elmaradása esetén az alábbiak közül a leghatékonyabbnak vélt intézkedés(eke)t rendeli el végzésében:

- megkeresi a gyámhivatalt, hogy a család- és gyermekjóléti intézményrendszer bevonásával segítse elő a kérelmezett teljesítését,
- pénzbírságot szab ki (akár ismételten),
- a gyermek rendőrség közreműködésével történő átadását rendeli el,
- ha a gyermek érdekében áll és azt a szülő vagy harmadik személy is kéri, megkeresheti a gyámhivatalt a szülői felügyeleti jog rendezése vagy a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti per megindítása érdekében,
- feljelentést tehet kiskorú veszélyeztetése vagy kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása miatt. (Bpnt. 22/D. § (2)-(5) bekezdés)

II. A kapcsolattartásra vonatkozó határozatok bírósági végrehajtására irányuló nemperes eljárás gyakorlata

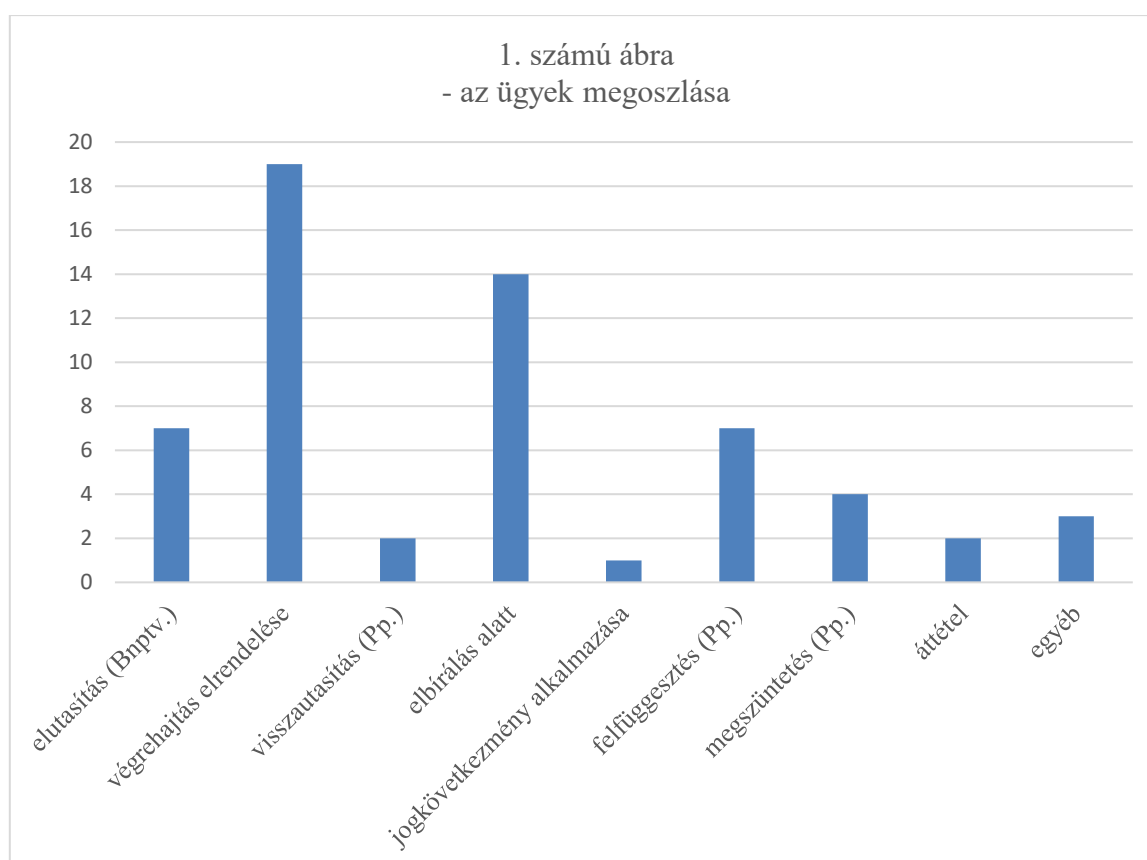
II.1. A bíróságon végzett kutatás menete, módja, alapja

Kutatásom alapját a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróságon 2020. március 1. (hatáskörváltás kezdőnapja) és 2021. február 8. (kutatásom kezdőnapja) közötti időszakban indult 59 kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás iratanyaga képezi. A bírósági lajstromkönyv mentén kezdtem meg a kutatást: először az irattárba helyezett (jogerősen lezárt vagy ügyvitelileg befejezett) ügyeket, ezt követően a nyilvántartásba helyezett ügyeket vizsgáltam.¹⁰ Ennek a megfontolásnak az az indoka, hogy véleményem szerint a jogerősen elbírált, lezárt ügyekből átfogóbb képet kaphatok az eljárás egészéről, a bírósági döntéshozatali folyamatról; illetve ezekből az ügyekből helytállóbb következtetéseket vonhatok le mint például egy másodfokú döntésre váró ügyből, vagy egy hiánypótlási felhívás teljesítése miatt nyilvántartásba helyezett ügyből. A jogerősen vagy ügyviteli

¹⁰ A kutatást a Fővárosi Törvényszék Általános Elnökhelyettesének 2021. február 3. napján kelt 2020.El.XI.F.25/7. számú kutatási engedélye alapján végeztem 2021. február 8-án, 12-én, 16-án és 19-én. A Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróságon 2020. március 1. (hatáskörváltás kezdőnapja) és 2021. február 8. (kutatásom kezdőnapja) közötti időszakban összesen 73 kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás indult, melyből 59 ügyet tanulmányoztam át. A 28. Pk. tanácsához tartozó 6 ügyet az eljáró titkár otthondolgozása miatt nem tudtam elolvasni. 8 ügy aktája pedig az eljáró titkároknál volt intézkedés alatt. Ezért a 73 ügyből 59 ügyet olvastam el, 14 ügyet nem. A kutatás az ELTE Továbbképző Intézet Családjogi szakjogász képzés megszerzéséhez szükséges szakdolgozatom alapját képezte.

okból lezárt ügyek vizsgálatát követően az elbírálás alatt lévő ügyeket tanulmányoztam, hogy minél több kérelmet, eljárási folyamatot, elsőfokú döntést megismerhessek.

Az 1. számú ábrán szemléltetem a vizsgált 59 ügy megoszlását: a bíróság 7 kérelmet utasított el a Bnptv. alapján, 19 esetben rendelt el végrehajtást, 2 esetben utasította vissza a kérelmet a Pp. 248. § (1) bekezdése alapján, 14 ügy van elbírálás alatt (nem született még elsőfokú döntés), 1 ügyben alkalmazott jogkövetkezményt (pénzbírság kiszabása), 7 eljárást függesztett fel a Pp. szerint, 4 eljárást szüntetett meg a Pp. alapján, 2 ügyben volt áttétel, 3 ügyet egyéb/ügyviteli módon fejezett be.

Az áttanulmányozott 59 eljárásból 27-ben döntött a bíróság az ügy érdeméről¹¹ (19 végrehajtás elrendelés, 7 elutasítás, 1 jogkövetkezmény alkalmazás). Az érdemben elbírált 27 ügyet tekintem kutatásom magjának. A 27 érdemben elbírált ügyből¹² 12 végzés emelkedett jogerőre elsőfokon, 3

¹¹ A továbbiakban az érdemben elbírált ügyek tekintem azokat az ügyeket, melyekben a bíróság elrendelte a végrehajtást, vagy elutasította a végrehajtási kérelmet, illetve jogkövetkezményt alkalmazott. Az eljárást megszüntetése, az áttétel, a kérelem Pp. szerinti visszautasítása, az eljárás felfüggesztése, ügyviteli befejezés, az elbírálás alatt lévő ügy nem tartozik ide.

¹² 36.Pk.50.073/2020., 27.Pk.50.074/2020., 31.Pk.50.075/2020., 31.Pk.50.079/2020., 27.Pk.50.085/2020., 35.Pk.50.090/2020., 31.Pk.50.099/2020., 36.Pk.50.101/2020., 27.Pk.50.108/2020., 27.Pk.50.122/2020., 27.Pk.50.125/2020., 33.Pk.50.156/2020., 33.Pk.50.157/2020., 33.Pk.50.158/2020., 33.Pk.50.159/2020., 33.Pk.50.160/2020., 33.Pk.50.164/2020., 27.Pk.50.165/2020., 33.Pk.50.173/2020., 33.Pk.50.174/2020., 35.Pk.50.175/2020., 31.Pk.50.177/2020., 27.Pk.50.205/2020., 36.Pk.50.220/2020., 35.Pk.50.277/2020., 27.Pk.50.289/2020., 35.Pk.50.009/2021.

végzést hagyott helyben a másodfokú bíróság, 7 ügyben valamelyik fél fellebbezése folytán másodfokú elbírálás folyik jelenleg, illetve 5 ügyben a végzés jogerőre vár. A bíróság egy ügyben tartott személyes meghallgatást, és egy ügy lépett az eljárás második szakaszába, melyben jogkövetkezményként pénzbírságot szabott ki a bíróság.

Az 59 kapcsolattartás végrehajtása iránti ügy közül több esetben is előfordult, hogy ugyanazon kérelmező különböző kapcsolattartási időpontokra nézve, de lényegében ugyanazon tényállással és jogalappal rendelkező több kérelmet adott be a bíróságra. Ezen ügyek mind külön-külön kerültek lajstromozásra a bíróságon a különböző, meghíúsult kapcsolattartási időpontokra nézve. Az átfedések miatt és az ismétlések elkerülése végett a 27 érdemi ügyből 9-et (31.Pk.50.079/2020.¹³, 33.Pk.50.164/2020.¹⁴, 27.Pk.50.125/2020.¹⁵, 27.Pk.50.122/2020.¹⁶, 33.Pk.50.157/2020.¹⁷, 33.Pk.50.158/2020.¹⁸, 33.Pk.50.160/2020.¹⁹, 33.Pk.50.173/2020.²⁰, 33.Pk.50.174/2020.²¹ számú) nem ismertetek. Nem ismertetem továbbá a 33.Pk.50.159/2020. számú ügyet sem, mert abban a bíróság a kérelmet annak időelőttisége miatt utasította el a Bnptv. 22/B. § (3) bekezdése és 22/C. § (5) bekezdése szerint, a kapcsolattartási határozat felrőható megszegését nem vizsgálta.

A szakdolgozat 2.3.1-2.3.17. pontjai alatt írom le az érdemben elbírált 17 ügy lényegét.²² A 17 ügyet a kérelmek beérkezésének sorrendjében ismertetem, kezdve a legkorábban benyújtott kérelemmel haladva a legújabb kérelemig. Az ügyek ügyiratszám (50.001, 50.002., etc.) jelzi a lajstromozás sorrendjét.

A 2. számú ábrán látható, hogy az 59 vizsgált ügyben milyen típusú határozat szolgált a kapcsolattartás végrehajtása iránti kérelem alapjául: 24 bíróság által jóváhagyott egyezség, 6 bírósági ideiglenes intézkedés, 15 jogerős bírósági ítélet, 2 esetben gyámhivatali határozat, 12 ügyben nem volt ismert a határozat. Az ismert kapcsolattartásra vonatkozó határozatok 51 %-a a felek egyezsége volt, 32 %-a volt bírósági ítélet.

¹³ Átfedések a 31.Pk.50.075/2020. és 31.Pk.50.099/2020. számú ügyekkel.

¹⁴ Átfedések a 33.Pk.50.159/2020. számú üggyel.

¹⁵ Átfedések a 27.Pk.50.165/2020. számú üggyel.

¹⁶ Átfedések a 27.Pk.50.085/2020. számú üggyel.

¹⁷ Átfedések a 33.Pk.50.156/2020. számú üggyel.

¹⁸ Átfedések a 33.Pk.50.156/2020. számú üggyel.

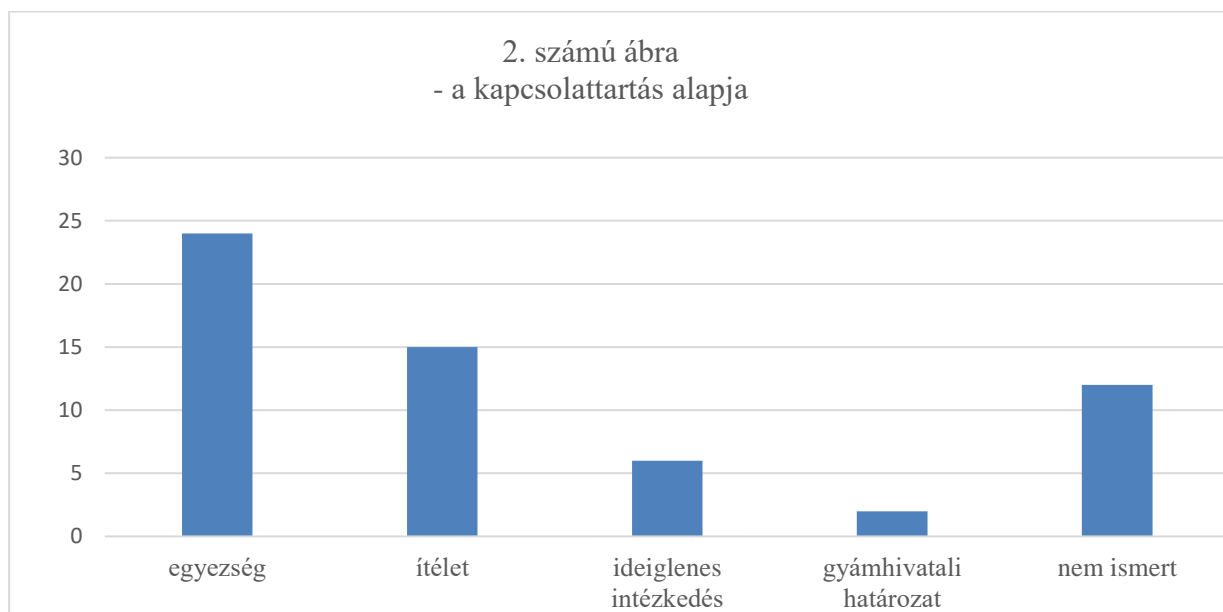
¹⁹ Átfedések a 33.Pk.50.156/2020. számú üggyel.

²⁰ Átfedések a 33.Pk.50.156/2020. számú üggyel.

²¹ Átfedések a 33.Pk.50.156/2020. számú üggyel.

²² Az ügyek ismertetése során saját véleményyt nem közlök, csak a bíróság álláspontját/döntését írom le.

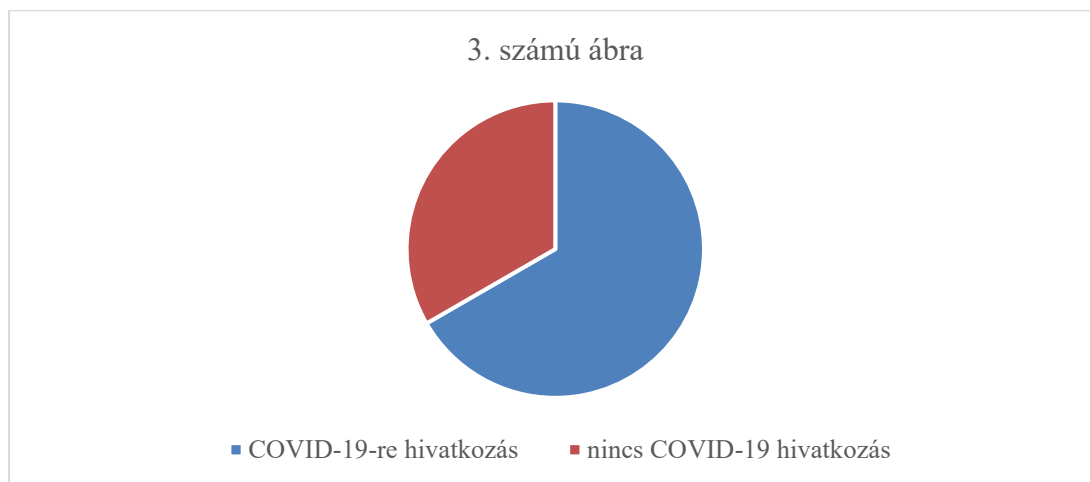
2. számú ábra
- a kapcsolattartás alapja

II.1.1. A COVID-19 járvány megjelenése

A kutatásommal felölelt időszakban jelent meg a COVID-19 vírus okozta járvány, mely hatással volt a tanulmányozott ügyek alakulására és a bírói gyakorlat formálódására is. A vizsgált időszak (2020. március 1-től 2021. február 8-ig) nagy részét érintette a járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzet. A tömeges megbetegedést okozó COVID-19 járvány elleni védekezésékként a Kormány először 2020. március 11-én hirdette ki a veszélyhelyzetet 40/2020. (III. 11.) Korm. rendeletével. 2020. március 24-én lépett hatályba az 57/2020. (III.23.) Korm. rendelet a veszélyhelyzetben alkalmazandó végrehajtással kapcsolatos intézkedésekről, melynek 6. § (2) bekezdése kimondta, hogy gyermek átadására és elhelyezésére vonatkozó bírósági határozat, bíróság által jóváhagyott egyezség - ide nem értve a gyermek átadása kapcsolattartásra vonatkozó határozat - végrehajtása esetén eljárási cselekmény, intézkedés nem fogantatosítható, ha azt olyan helyen kellene fogantatosítani, amely járványügyi intézkedés hatálya alatt áll. 2020. március 28-án lépett hatályba a kijárási korlátozásról szóló 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet, mely kimondta, hogy a lakóhely elhagyására alapos indokkal kerülhet sor; alapos oknak minősítette a szülői jogok és kötelezettségek teljesítését (3. §, 4. § (1) bekezdés t) pont). A fenti veszélyhelyzetet a Kormány a 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelettel szüntette meg 2020. június 18. napján. A veszélyhelyzet újabb kihirdetésére 2020. november 4. napján került sor a 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet hatálybalépésével a SARS-CoV-2 koronavírus világjárvány következményeinek elhárítása érdekében; a Korm. rendelet 2021. február 7. napjáig, kutatásom kezdetéig volt hatályban.

A 3. számú ábra mutatja, hogy az érdemben elbírált 27 ügyből 18 ügyben (67%) hivatkoztak a kérelmezettek a COVID-19 járványra mint felróhatóságot mentő körülményre. Ez meglehetősen magas arány, amely nem meglepő, hiszen a járvány megjelenése több gyakorlatbeli nehézséget hozott, és jogértelmezést kívánt a bíróság részéről. Maguk a szülők sem tudták hogyan kellene megfelelően eljárni ebben a járvánnyal érintett időszakban, illetve a kihirdetett veszélyhelyzetben.

II.2. A felróhatóság kérdésköre

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárásban a bíróság azt vizsgálja, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat megszegették-e, és amennyiben igen, az a kérelmezettnek felróható-e. Különös jelentősége van a felróhatóságnak, hiszen annak hiányában a kérelmezett mentesülhet a jogkövetkezmények alól.

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat megszegése történhet arra irányuló magatartással, mulasztással vagy egyéb tevékenységgel/mulasztással, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy kapcsolattartásra kötelezett neki felróható módon:

- a) határidőben nem tesz eleget kapcsolattartási kötelezettségének,
- b) a határozatban megállapított határidő alatt nem pótolja az elmaradt kapcsolattartást,
- c) a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozza vagy
- d) egyéb módon megghiúsítja a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást. (Bpnt. 22/B. § (4) bekezdés szerinti taxatív felsorolás)

Mivel a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás családjogi tárgyú és személyi állapotot érintő²³, a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegése körében a felróhatóság megítéléséhez a Ptk. 1:4. § (1) bekezdésében felállított "adott helyzetben általában elvárható" magatartás alapelve mellett a Ptk. Családjogi Könyve speciális alapelveit kell alkalmazni, melyek a családi jogviszonyok sajátosságait tükrözik. A Ptk. 4:1. § (2) bekezdése kimondja, hogy a Családjogi Könyv alkalmazása során a családi és az egyéni érdek összhangját biztosítva kell eljárni. A családi jogviszonyokban a gyermek érdeke és jogai fokozott védelemben részesülnek (Ptk. 4:2. § (1) bekezdés). A családi jogviszonyokat méltányosan és az érdekei érvényesítésében gyengébb fél védelmét figyelembe véve kell rendezni (Ptk. 4:4. §). Úgy gondolom, hogy a kapcsolattartás végrehajtása iránti ügyekben a felróhatóságot az elvárható magatartás elve és a Családjogi Könyv fent hivatkozott speciális alapelvei mentén kell megítélni az adott ügy összes körülményének figyelembevételével.²⁴

II.3. A kutatás magjául szolgáló érdemben elbírált ügyek részletes ismertetése és elemzése

II.3.1. 36.Pk.50.073/2020. számú ügy

A kérelmező a bíróság intézkedését kérte a kapcsolattartás végrehajtása érdekében, mert állítása szerint a kapcsolattartás háromnegyed éve nem valósul meg a kérelmezettnek felróhatóan, a kiesett időszak a gyermeknek pótolhatatlan veszteséget jelent és súlyosan veszélyezteti a lelki épségét. Kérelmében előadta, hogy a kapcsolattartás nem valósult meg 2020. február 16-án, mert a kérelmezett az átadás helyén csak a konyhába engedte be őt, gyermekével érdemben kommunikálni nem tudott. Február 23-án a kérelmezett a házba se engedte be őt. A kapcsolattartás március 1-jén (vasárnap) is megghiúsult, mert a kérelmezett a gyermekkel nem tartózkodott otthon. Ezen tényeket a kérelmezett sem vitatta.

²³ Harmat Erika - Völcsey Balázs, 24. o.

²⁴ Harmat Erika és Völcsey Balázs álláspontja szerint (ld. hivatkozott cikkük 27. o.) a családjogi jogviszonyokban a felróhatóság önálló családjogi fogalommal párosul. Ez esetben a családjogi felróhatóságot az adott szülő szubjektív élethelyzetéből kiindulva kell vizsgálni, és ennek tükrében dönthető el alappal, hogy mi várható el a kérelmezettől a kapcsolattartás végrehajtása vonatkozásában.

A kérelmező korábban keresetet nyújtott be a kapcsolattartás megváltoztatása iránt, kérte, hogy a bíróság a felek korábbi egyezségében szabályozott kapcsolattartást az átadás-átvétel helyét tekintve módosítsa, mivel a legtöbb problémát az okozza, hogy a felperesi apának az alperesi anya lakóhelyén kell átvennie, oda visszavinnie a gyermeket, ahol az anya rokonainak, főként édesanyjának jelenléte általában csak fokozza a konfliktusokat. Ebben a perben a felek egyezséget kötöttek a 2020. február 16-ra és 23-ra vonatkozó kapcsolattartásról. Mindkét fél vállalta az együttműködést, és azt, hogy az alperesi anya édesanyja nem lehet jelen a kapcsolattartás során, csak az anya a gyermek kérésére. A bíróság a perben később ideiglenes intézkedést hozott, a kapcsolattartást úgy szabályozta, hogy a felperesi apa minden vasárnap 14-18 óráig jogosult kapcsolattartásra. A kérelmezett a bíróság felhívására megjelölte a pótlási időpontokat.

A bíróság jogerős végzésében elrendelte a kapcsolattartás végrehajtását a felek egyezsége és a perbíróság ideiglenes intézkedése alapján, mert a kérelmezett 2020. február 16-án, 23-án nem biztosította a kapcsolattartás zavartalanságát, március 1-jén is felróhatóan megszegte a kapcsolattartásra vonatkozó határozatot a Bpnt. 22/B. § (4) bekezdés a) pontja alapján. A bíróság meghatározta az elmaradt kapcsolattartások pótlásának időpontját, melyeket legkésőbb a hathónapos pótlási határidő utolsó napján teljesíteni kell. A bíróság tájékoztatta a szülőket, hogy a bíróság által meghatározott időpontoktól egyező akarattal eltérhetnek úgy, hogy legkésőbb a határidő utolsó napján pótolják az elmaradt kapcsolattartásokat. Felhívta a kérelmezettet, hogy biztosítsa a zavartalan kapcsolattartást. A bíróság kötelezte a kérelmezettet az eljárási illeték lerovására. A bíróság megállapította, hogy a kapcsolattartási határozat megszegése a Bnptv. 22/B. § 4) bekezdés a) pontjában meghatározott magatartással valósult meg. A kérelmezett a kapcsolattartási kötelezettségének, nevezetesen a kapcsolattartás zavartalansága biztosításának határidőben nem tett eleget. A kérelmezett felróhatóságát megállapította a bíróság, mert a gyermeket időre nem készítette el fizikailag a kapcsolattartásra, sőt úgy tűnt, hogy nincs is szándékában átadni. A felróhatóság értékelésénél a bíróság különös súllyal vette figyelembe, hogy a gondozó szülő március 1-jén elvitte a gyermeket otthonról, hogy a gyermek az apát még csak ne is láthassa. Ez a magatartás pedig a kérelmező és a gyermek kapcsolattartási jogát súlyosan sértette.

A kérelmező a kapcsolattartásra vonatkozó jogerős bírósági ítéletben foglaltak végrehajtását kérte. A felek között folyamatban van a szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatása iránti per. A kérelmezett nem vitatta, hogy a kapcsolattartások nem valósultak meg, de e körben arra hivatkozott, hogy az a kérelmezőnek róható fel, mivel a kérelmező több éven keresztül nem tartott kapcsolatot a gyermekeivel, így azok elidegenedtek tőle. Álláspontja szerint a tizenhárom éves lánygyermek, és a tizenegy éves fiúgyermek meghallgatásával kell vizsgálni, hogy a kérelmező több éves mulasztása miként járult hozzá a jelenlegi helyzethez, illetve, hogy a gyermekek láthatásra történő kötelezése őket újabb traumának tenné-e ki.

A peren kívül eljáró bíróság elrendelte az elmaradt folyamatos kapcsolattartási alkalmak pótlását. Felhívta a kérelmezettet, hogy a kapcsolattartási időpontokat a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb a végzés meghozatalától számított hat hónapon belül biztosítsa. A bíróság végzésének indokolásában kifejtette, hogy jelen eljárás tárgya annak vizsgálata, hogy a kapcsolattartás elmaradása a kérelmezettnek felróható-e. Nem vizsgálható ebben az eljárásban a felek nevelési alkalmassága, sem az, hogy miként befolyásolja a kérelmező múltbéli magatartása a gyermekekkel való kapcsolattartást. Ezt ugyanis a bíróság a házassági bontóperben már vizsgálta, valamint jelenleg vizsgálja a szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatása iránti perben. Ezért a bíróság a gyermekek meghallgatását mellőzte. Megjegyezte a bíróság, hogy a végrehajtandó határozatban foglaltak szerint a határozat meghozatalakor a perbíróság figyelembe vette, hogy a kérelmező és a gyermekek közötti viszony nem harmonikus, ezért a fokozatosság elvének szem előtt tartásával szabályozta a kapcsolattartást. Különös súllyal vette figyelembe a bíróság azt, hogy a kérelmezett nem törekedett a kapcsolattartás megvalósítására, azok pótlását nem segítette elő. Ezek okaként a kérelmezett mindig a kérelmező és a gyermekek megromlott kapcsolatára, iskolai elfoglaltságokra, rajzórára, a gyermekek betegségére, a járvány miatti veszélyhelyzetre hivatkozott, melyek a bíróság álláspontja szerint a kérelmezőnek nem felróható okok. A végzés elsőfokon jogerőre emelkedett.

II.3.3. 31.Pk.50.075/2020. számú ügy

A kérelmező apa kérte a 2020. március 13-15-én, és 17-én elmaradt folyamatos kapcsolattartás végrehajtását, mivel azok a kérelmezettnek felróható okból meghiúsultak. A kérelmező és a kérelmezett között folyamatban van a házassági bontóper, melyben a perbíróság ideiglenes intézkedésében a kérelmezetti anyát jogosította fel a két gyermek feletti szülői felügyeleti jogok gyakorlására, és szabályozta a különélő kérelmező és a gyermekek közti kapcsolattartást.

A kérelmezett átadta a gyermekeket a kérelmezőnek a 2020. március 13-15-ig esedékes folyamatos kapcsolattartás megkezdése céljából. Míg a gyermekek beültek az autóba, addig a két szülő kisebb nézeteltérés miatt veszekedni, majd dulakodni kezdett, mivel a kérelmező elvette a kérelmezett telefonját, mert azt hitte, hogy az róla és a kisbicskájával játszódozó fiúgyermekéről kompromittáló fotókat készít, melyeket később felhasználhat a házassági bontóperben. A gyermekek megrémültek, a rendőrök is kijöttek, de a kérelmező végül nem ragaszkodott ahhoz, hogy a gyerekek vele menjenek. A komoly indulatokkal járó jelenetsor a gyermekeket nagyon megijesztette, őket nyugtatni kellett.

A kérelmező előadta, hogy március 17-én a kérelmezett a veszélyhelyzetre hivatkozással lehetetlenné tette a kapcsolattartást.

A kérelmezett a kérelem elutasítását kérte, nem vitatta a 2020. március 13-án történt eseményeket, és azt sem, hogy a fenti kapcsolattartási alkalmak elmaradtak. Hangsúlyozta, hogy a gyermekek érdekét, egészségét kívánta védeni, ezért tagadta meg a gyermekek átadását 2020. március 17-én. A bíróság végzésében a végrehajtásra irányuló kérelmet elutasította. 2020. március 13-15-én esedékes kapcsolattartás vonatkozásában a bíróság a koronavírus okozta járványnak mellékes jelentőséget tulajdonított. Megállapította, hogy mindkét szülőnek felróható a kapcsolattartás elmaradása, mert a komoly indulatokkal járó jelenetsor előidézésével a gyermekek olyan érzelmi állapotba kerültek, hogy képtelenné váltak a kapcsolattartáson részt venni.

A 2020. március 17-én elmaradt kapcsolattartás vonatkozásában a bíróság rámutatott, hogy a veszélyhelyzet kihirdetése 2020. március 11. napján történt, az intézkedések köre ezt követően bővült. "Egyfajta felfokozott hangulat jellemezte a közvéleményt is, jelentős volt a bizonytalanság,

hogy milyen korlátozások bevezetésére kerülhet még sor. A védekezésnek ebben a korai szakaszában a különélő szülő kapcsolattartásának mikéntje ezért különösen óvatos mérlegelést igényelt. Ad absurdum még az a túlzott óvatosság is elfogadható volt ebben az időszakban, ha a gondozó szülő a járvány legelső napjaiban úgy döntött, hogy a gyermeket a konkrét intézkedések kiderültéig önkéntes karanténban tartja és az utcára sem engedi ki." A kérelmezett önhibáját ezért a bíróság nem tudta megállapítani. A kapcsolattartás meghiúsulása egyik félnek sem volt felróható, így mivel a végrehajtás elrendelésének feltételei hiányoztak, a kérelmet el kellett utasítani a Bnptv. 22/C. § (5) bekezdése alapján.

A kérelmező fellebbezése folytán a másodfokú bíróság felülbírálata során helyben hagyta az elsőfokú végzést, mert azzal minden tekintetben egyetértett. Indokolásában rögzítette, hogy a 2020. március 13-i események pontos láncolata nem állapítható meg, de az igen, hogy a gyermekeket a látottak-hallottak megviselték, zaklatottá váltak. Végül a kérelmező - igen helyesen - nem ragaszkodott ahhoz, hogy a gyermekeket erőszakkal magával vigye. A két szülő közösen alakította ki azt a szituációt, amely traumatizálta a gyermekeket. Így a kapcsolattartás meghiúsulása nem csak és kizárólag a kérelmezettnek róható fel, ezért a végrehajtás elrendelésének feltételei nem állnak fenn.

Március 17-i kapcsolattartással kapcsolatban a másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárásnak nem tárgya annak eldöntése, hogy a kapcsolattartás szabályozása megfelel-e a gyermekek érdekeinek, méltányos-e a szülőkre nézve. A veszélyhelyzetben a szülők együttműködési kötelezettségének kiemelt jelentősége van. Ugyanakkor a még sosem tapasztalt járvány idején, annak is a legelején, nem állt rendelkezésre elég információ ahhoz, hogy milyen kormányzati intézkedések meghozatalára kerül sor. A koronavírus tényleges élettani hatásait, fertőzési mechanizmusát nem lehetett pontosan ismerni. A 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet 4. § t) pontja alapján a kijárási tilalom alóli mentesüléshez alapos ok volt a szülői jogok és kötelezettségek gyakorlása, de jelen ügy idején ez nem volt hatályban. A bíróság előtt is ismeretes, hogy maguk a szülők is bizonytalanok voltak ezekben a helyzetekben, hogyan kell eljárni a kapcsolattartások alkalmával. Önhibát ezért nem lehetett megállapítani jelen ügyben.

A kérelmező a felek bíróság által jogerősen jóváhagyott egyezsége alapján kérte 2016-os születésű gyermekével több időpontban elmaradt folyamatos kapcsolattartásnak a végrehajtását. Előadta, hogy a kérelmezett a kapcsolattartást nem tette lehetővé a járvány miatti veszélyhelyzetre és arra hivatkozással, hogy a gyermek a kérelmezőnél nincs biztonságban. E körben előadta, hogy a gyermek autóval szállítása is rendkívül kockázatos lett volna, hiszen a gyermek a lehúzott ablak mellett a piros lámpánál is megfertőződhet, hivatkozott arra is, hogy a kérelmező több esetben betegen hozta vissza a gyermeket. Továbbá kijelentette, hogy a kapcsolattartást kizárólag az ő lakóhelyén, az ő jelenlétében teszi lehetővé. A kérelmező hangsúlyozta, hogy a kérelmezett elzárkózó magatartásával akadályozza a kapcsolattartást, nem hajlandó együttműködni. Ezt a kérelmezett sem vitatta, kérte a kérelmező kérelmének elutasítását.

A bíróság elrendelte a végrehajtást az elmaradt kapcsolattartási időpontokra nézve, felhívta a kérelmezettet, hogy azokat a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb a végzés keltétől számított hat hónap elteltével pótolja. A bíróság a kérelmező kérelmét alaposnak találta. Kiemelte a 71/2020. (III.27.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdés t) pontját, mellyel a jogalkotó egyértelművé tette, hogy nem kívánja teljes mértékben megvonni a különélő szülő kapcsolattartási lehetőségét, és ennek érdekében akár az egyes települések közötti utazásra is van lehetőség. A bíróság megállapította, hogy a kérelmező lakóhelyére szállítás során az otthoni körülményekhez képest a gyermek nem lett volna kitéve fokozott járványügyi kockázatnak. A kérelmező kertés házának adottságai a gyermek megfelelő izolációját, tartalmas időtöltését biztosítani tudták volna. A kérelmező apa büfében végzett munkája sem jelentett fokozott egészségügyi kockázatot, tekintve, hogy az a járvány miatt bezárt. A bíróság hangsúlyozta, hogy a gondozó szülő felelősségévé vált, hogy ne akadályozza indokolatlanul a kapcsolattartást, ne használja fel a járványt, illetve a veszélyhelyzetet ennek ellehetetlenítésére. A kérelmezettnek be kellett volna tartani a kapcsolattartási határozatot, és azt kellett volna feltételeznie, hogy a másik szülő is betartja a járványügyi előírásokat.

A kérelmezett fellebbezett az elsőfokú döntés ellen. Azzal védekezett, hogy több alkalommal lehetővé tette az apának, hogy gyermekével annak lakóhelyén kapcsolatot tartson. Elismerte, hogy az elvitelt nem engedte, mert a kérelmező nem tudta volna hova vinni a gyermeket, ha az esetleg

megbetegedett volna, hiszen 2020. március-áprilisban leállt az orvosi ellátás. Kérte a kirótt ügyvédi munkadíj mérséklését is. Az ügy jelenleg másodfokú elbírálás alatt van.

II.3.5. 35.Pk.50.090/2020. számú ügy

A kérelmező a felek között folyamatban levő házassági perben a bíróság által hozott, kapcsolattartást is szabályozó ideiglenes intézkedés végrehajtásának elrendelését kérte több kapcsolattartási alkalom meghúszulása miatt. A kérelmezett a kérelem elutasítását kérte és előadta, hogy a kapcsolattartások a kétéves gyermek betegsége miatt maradtak el, illetve a kérelmező rosszul értelmezi a húsvéti ünnep idején őt megillető kapcsolattartás időpontját.

A bíróság a kérelmet elutasította, mivel arról győződött meg, hogy a végrehajtás elrendelésének feltételei nem álltak fenn. Döntését azzal indokolta, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján nem látta megállapíthatónak, hogy a kérelmezett a kapcsolattartást neki felróható módon meghúszította. Mindkét fél törekedett a kapcsolattartási időpontok betartására, ezt azonban a kétéves, bölcsődei gondozásba került gyermek gyakori megbetegedései a kérelemmel érintett időpontokban akadályozták. A kapcsolattartásra kötelezett a beteg gyermek láthatását nem köteles biztosítani oly módon, hogy kérelmezőnek a lakásban tartózkodást megengedi.

A kérelmező több találkozás vonatkozásában kérte a kapcsolattartás pótlását, azonban az egyiket elkészettség okán nem vizsgálhatta a bíróság, mert az elmaradt kapcsolattartás pótlása február 29-én volt esedékes, míg a kérelem április 1-jén került benyújtásra. Az április 11-i meghúszult találkozás pótlásának elmaradását a kérelmező nem bizonyította. A harmadik alkalmat illetően a felek között lezajlott üzenetváltás bizonyította, hogy az a húsvéti ünnepre vonatkozó páros időpont eltérő értelmezése miatt és nem a kérelmezett felróhatósága miatt maradt el. A bíróság nem tartotta indokoltnak rendőri jelentés és szakértői vélemény beszerzését, mivel a bíróság ebben a nemperes eljárásban bizonyítást nem folytat le. A végzés elsőfokon jogerőre emelkedett.

A kérelmező apa kérte a 2020. április 4-9. között elmaradt időszakos kapcsolattartás (tavaszi szünet fele), illetve április 21-én elmaradt folyamatos kapcsolattartás végrehajtását, mivel azok meghiúsultak azáltal, hogy a kérelmezett visszaélt a COVID-19 járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzet adta lehetőségekkel. A kérelmező előadta, hogy otthona egy 2500 fős településen van, ahol nem volt regisztrált koronavírusos beteg, ő maga mezőgazdasági egyéni vállalkozó, élelmiszerfeldolgozással foglalkozik, ahol egyedül végzi munkáját. A gyermekeket el tudja látni úgy, hogy egészségügyi kockázatnak a szokásosnál jobban nem teszi ki őket (kirándulás az erdőben, játék a kertben, séta, külön gyerekszoba). Kérte utazási költségének megtérítését is, mivel kizárólag abban a reményben utazott fel lakhelyéről a kérelmezett lakhelyére (192 km távolság), hogy a gyerekeivel találkozzon, de az a kérelmezett elzárkózó magatartása miatt mindannyiszor meghiúsult.

A kapcsolattartás alapja a kérelmező és a kérelmezett között folyamatban levő házassági bontóperben hozott ideiglenes intézkedés, mely szabályozta a különélő szülő és a két gyermek közötti kapcsolattartást.

A kérelmezett a kérelem elutasítását kérte, nem vitatta, hogy a veszélyhelyzet miatt nem engedte a gyermekeket kapcsolattartásra. Azzal érvelt, hogy a kérelmező idős, daganatos szüleivel él együtt, a házukban rendszeresen más családtagok és barátok is tartózkodnak, akik potenciális fertőzésveszélyt jelentenek a gyermekeire nézve. A tavaszi szünettel kapcsolatban arra hivatkozott, hogy az óvodában a veszélyhelyzetre tekintettel kényszerszünetet rendeltek el, ezért nem is volt tavaszi szünet, tehát az időszakos kapcsolattartás értelmezhetetlen, ezért azt nem is lehet pótolni.

A bíróság elsőfokon jogerőre emelkedett végzésében elrendelte I. az elmaradt időszakos kapcsolattartás, illetve II. az elmaradt folyamatos kapcsolattartás végrehajtását. Felhívta a kérelmezettet, hogy a legközelebbi megfelelő időpontban biztosítsa a kapcsolattartást, de legkésőbb a végzés meghozatalától számított hat hónapon belül. Kötelezte a kérelmezettet a kérelmező igazolt költségének megfizetésére a Bnptv. 22/C. § (4) bekezdése alapján.

²⁵ Ugyanazok a felek mint a II.3.2. pontban ismertetett esetben.

I. A bíróság végzésének indokolásában rámutatott, hogy a veszélyhelyzet fokozottan méltányolandó indokot jelent annak a szülőnek az oldalán, aki erre a kapcsolattartás elmaradása körében hivatkozik. Ugyanakkor az összes körülményt értékelve kell a bíróságnak eldöntenie azt, hogy az a felróhatóságot kizárja-e, illetve alapos oknak minősül-e a kapcsolattartás akadályozására. Az ügyek egyediesítése során többlet-tényállási elemként értékelendők ezért a kapcsolattartás időpontjában fennálló járványügyi korlátozások, jogszabályi előírások, a felek egyéni körülményei, a kapcsolattartás megvalósításának konkrét lehetőségei és azok esetleges egészségügyi kockázata. Azt is értékelni kell továbbá, hogy a hivatalos járványügyi tájékoztatások, rendelkezések fényében volt-e lehetőség a gondozó szülőnek a gyermeket fenyegető esetleges járványügyi kockázatokat objektíven értékelni. A 71/2020. (III.27.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdés t) pontjából az következik, hogy a jogalkotó nem kívánta teljes mértékben megvonni a kapcsolattartás lehetőségét, és ennek érdekében a települések közti utazásra is lehetőséget adott. A bíróság rögzítette, hogy a veszélyhelyzet első napjaiban, amikor nem volt normatív szabályozás a korlátozásokra nézve, illetve nem volt információ a járvány terjedésének sebességéről, elfogadható volt a gondozó szülő túlzott óvatossága. De egy ponton túl - különösen, mikor a konkrét járványügyi intézkedések már ismertek voltak és várható volt, hogy hónapokig elhúzódik a veszélyhelyzet - a gondozó szülő felelősségévé vált, hogy ne korlátozza indokolatlanul a kapcsolattartást. A veszélyhelyzet nem használható indokként a kapcsolattartási határozatban foglaltak megszegéséhez. A bíróság megállapította, hogy a kérelmező lakóhelyén a gyermekek nem lettek volna kitéve fokozott járványügyi kockázatnak az otthoni körülményekhez képest (kertes ház, kirándulás, apa munkája). A bíróság álláspontja szerint nem lett volna akadálya annak, hogy a kérelmező - akár időszakos kapcsolattartásra - a gyermekeket lakóhelyére magával vigye. A tavaszi szünet elmaradásával összefüggésben a bíróság rámutatott, hogy a különélő szülőnek a gyermekekkel való időszakonkénti hosszabb együttléthez való jogát az nem szüneteltette, hogy az óvodában a veszélyhelyzetben ténylegesen volt-e nevelés, és ha igen, milyen formában. Ha az óvoda a rá irányadó jogszabály alapján eltér az tavaszi szünet időpontjától, akkor a konkrét esetben ez az irányadó a tavaszi szünet időpontját és időtartamát nézve.

II. A bíróság kiemelte, hogy a gondozó szülő nem használhatja fel a veszélyhelyzetet a különélő szülő kapcsolattartási jogának ellehetetlenítésére. A járványügyi korlátozások és szabályok ismeretében a két szülőnek együttműködve kellett volna meghatározni, hogy a rendkívüli helyzetben a kapcsolattartásra hogyan és milyen formában kerüljön sor. Elvárható lett volna a hétközi

kapcsolattartás esetén is, hogy az anya - tudva, hogy gyermekei szeretnek kirándulni, sétálni, biciklizni - az apának a szabad levegőn sportolás céljából odaadja a gyermekeket vagy legalább erről vele egyeztessen, hajlandó legyen kompromisszumra.

„Nem lehet abból kiindulni, hogy a különélő szülő - a gondozó szülővel ellentétben - nem veszi eléggé komolyan a járványügyi korlátozásokat, hanem éppen ellenkezőleg: azt kell feltételezni, hogy vélhetően neki is a gyerekek biztonsága a legfontosabb, ezért csak olyan programokat igyekszik szervezni velük, amelyek során nincsenek kitéve járványügyi kockázatnak.”

A bíróság arra jutott, hogy a kérelmezett kategorikus elzárkózást tanúsított valamennyi kapcsolattartásra vonatkozóan. Különös súllyal értékelte, hogy a kérelmezett a kapcsolattartások idején a szüleihez vitte a gyermekeket, így a helyszíni kommunikációt is megghiúsította az apa és a gyermekei között, ami az apa érdekeit aránytalanul sértő magatartás.

II.3.7. 36.Pk.50.101/2020. számú ügy

A kapcsolattartás alapja a felek között folyamatban levő, a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben hozott, másodfokú bíróság által felülbírált ideiglenes intézkedés, mely alapján a kérelmező apa minden páros héten szombaton nyolcórás időtartamban tarthat kapcsolatot a két gyermekével, a kapcsolattartás akadályáról a feleknek huszonnégy órával megelőzően értesíteni kell egymást, az elmaradt kapcsolattartási alkalmakat hat hónapon belül pótolni kell. A kérelmező 2020. április 24-én benyújtott kérelmében azt állította, hogy a kapcsolattartást a kérelmezett a veszélyhelyzetre tekintettel megtagadta. A kérelmezett nem vitatta a kérelmező állításait.

A bíróság végzésében elrendelte a kapcsolattartás végrehajtását: új időpontot határozott meg az elmaradtak pótlására, annak teljesítésére hat hónapos határidőt is megállapított. A bíróság megállapította, hogy a kérelmezett a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglalt kötelezettségének felróhatóan nem tett eleget. A járványügyi intézkedések az élet minden területén új helyzetet teremtettek, nem volt ez másként a kapcsolattartás végrehajtásánál sem. A bíróság szerint a kérelmezettnek a kapcsolattartást a veszélyhelyzet idején is biztosítania kellett volna, hiszen nem igazolta, hogy indokolt volt-e a kapcsolattartás akadályozása például a gyermekek vagy a

kérelmezett vagy a velük egy háztartásban élő személyek egészségi állapota/koronavírussal való fertőzöttsége miatt, vagy az 57/2020. (III. 23.) Korm. rendelet 6. § (2) bekezdése alapján, holott erre a bíróság külön végzésben felhívta. A kérelmezett nem csupán a gyermekek átadását és a lakóhelyükről való elszállítását nem tette lehetővé a kérelmező számára, hanem azt is megtagadta, hogy a gyermekek láthassák a kérelmezőt. A bíróság felvetette a gyermekek lakóhelyén történő kapcsolattartás lehetőségét is, mellyel a felek nem éltek. A kérelmezettnek a járvány miatti veszélyhelyzetre és arra a tényre való hivatkozása, hogy a gyermekek közösségi léttől való megkímélése érdekében nem vette igénybe az ügyeleti rendszerben működő óvodai ellátást, nem adhat alapot arra, hogy a kérelmezett ellehetetlenítse a kérelmező és a gyermekek kapcsolattartását.

A végzés jogerőre emelkedését követően a kérelmezett bejelentette a bíróságnak, hogy a kapcsolattartás a végzés alapján sem sikerült, mert a gyerekek sírtak és végül a kérelmező nem vitte el őket. A bíróság tájékoztatta a kérelmezettet, hogy az is a kapcsolattartásra vonatkozó határozat megszegése, ha a jogosult felróhatóan, határidőben nem tesz eleget a kötelezettségének, ily módon a kérelmezett is kérheti a kapcsolattartás végrehajtását a kérelmezővel szemben.

II.3.8. 27.Pk.50.108/2020. számú ügy

A kérelmező két páros hétvégén (március 27-29., április 10-11.) és egy páratlan hétvégén, húsvétkor (április 13-14.) elmaradt kapcsolattartás végrehajtásának elrendelését kérte a bíróságtól, mivel a kérelmezett a gyermeket nem adta át a kapcsolattartások kezdő időpontjában. Előadta, hogy mindig a kérelmezett beleegyezésével tértek el a jogerős egyezségtől, így a páros hétvégéken valósult meg a folyamatos kapcsolattartás.

A bíróság elrendelte az elmaradt, páratlan héten esedékes időszakos kapcsolattartás végrehajtását a felek házassági bontóperében kötött egyezsége alapján, melyet a legközelebbi megfelelő időpontban kell pótolni, meghatározta a határidő utolsó napját is. A bíróság rámutatott, hogy ebben a nemperes eljárásban csak az vizsgálható, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló határozatban foglaltak szerint valósult-e meg a kapcsolattartás, és amennyiben nem, ez a kérelmezettnek felróható-e. Mivel a kapcsolattartásra vonatkozó határozat alapján a kérelmező kizárólag páros hétvégéken jogosult kapcsolattartásra, a bíróságnak a jelenre és a jövőre nézve is ezt kell irányadó szabályozásnak

tekintenie, akkor is, ha a felek az egyezségtől közös akaratukból tértek el. Ezért a páros hétvégékre nézve a bíróság a kérelmezett önhibáját nem tudta megállapítani, a páratlan hétvége tekintetében helyt adott a kérelemnek. A húsvéti kapcsolattartás tekintetében a bíróság rámutatott, hogy a felek között létrejött jogerős egyezségben foglalt szabályozást kell figyelembe vennie, mely abban az esetben is igaz, ha a körülmények az egyezés megkötése óta megváltoztak, például a húsvéti ünnep kétnaposról négynaposra változott. Így a kérelmező az ünnepnek csak a második napján, azaz április 13-án volt jogosult a kapcsolattartásra. A kérelmező április 14-én más jogcímen (tavaszi szünet másik fele) volt jogosult kapcsolattartásra, ezért az egyezés szerint nem lett volna köteles a gyermeket hazavinni, hanem a gyermek az éjszakát nála tölthette volna. A bíróság leszögezte, hogy a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárásban a bíróság csak a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat veheti alapul, csak ez alapján dönthet a végrehajtás elrendeléséről vagy a kérelem elutasításáról. Amennyiben a kapcsolattartás alapjául szolgáló körülmények utóbb megváltoztak a kapcsolattartás megváltoztatását lehet kérni a bíróságtól. A bíróság kimondta, hogy ha a körülmények utóbb csak kevésbé lényegesen változtak meg (mint például jelen ügyben a húsvéti ünnepnapok száma), az ebből fakadó problémák nem orvosolhatóak a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárásban, hiszen nem ez az eljárás tárgya. Ebben a nemperes eljárásban a bíróság a kapcsolattartási jog érvényesülése érdekében eldönti, hogy milyen intézkedések szükségesek az adott ügyben.

II.3.9. 33.Pk.50.156/2020. számú ügy

A kérelmező a másodfokú bírósági ítélet alapján kérte a kapcsolattartás végrehajtását. Kérelmében előadta, hogy a kérelmezett a járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzetre hivatkozással nem engedte a gyermeket a kapcsolattartásra. A kérelmező megjelent az anya lakóhelyén, de az megtagadta a gyermek átadását. A kérelmező kérelmében hangsúlyozta, hogy a gyermek nem lenne a szokásosnál nagyobb egészségügyi kockázatnak kitéve a kapcsolattartások során, hiszen a kérelmező betartja a járvány miatti óvintézkedéseket, nincs egészségügyi dolgozó sem a családban, aki potenciális fertőzésforrás lehetne, ráadásul Pest megyében tizenöt-ször több fertőzött volt mint abban a városban, ahol a kérelmező lakik.

A kérelmezett nem vitatta, hogy nem adta oda a gyermeket kapcsolattartásra, de a járvány idejére felajánlott háromnaponta egy-egy órás telefon vagy messenger kapcsolatot, mert nem az a célja, hogy a gyermek és az apa eltávolodjanak egymástól, hanem az, hogy mindenki egészséges maradjon. A felajánlott lehetőséggel a kérelmező nem élt.

A bíróság végzésével elrendelte a folyamatos kapcsolattartás végrehajtását, felhívta a kérelmezettet, hogy azt a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb a végzés keltétől számított hat hónapon belül biztosítsa, meghatározta a határidő záró napját. Felhívta a kérelmezettet a kérelmezővel való együttműködésre, kötelezte az eljárási költség és az eljárási illeték viselésére. A bíróság végzésének indokolásában hangsúlyozta, hogy a járvány miatti veszélyhelyzet alatt a szülők együttműködési kötelezettségének kiemelt jelentősége van a gyermek érdekében (gyermek testi egészségének megőrzése). A járvány megjelenésével előzőleg nem tapasztalt bizonytalanság állt elő a mindennapi életben, ezért a korábban lefektetett határozat szerinti kapcsolattartási rend körében a szülőknek fokozottabban kellett volna együttműködniük, rugalmasabbnak kellett volna lenniük annak érdekében, hogy biztosítva legyen a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolattartás amellet, hogy az egészségük megóvása érdekében megtesznek minden olyan óvintézkedést, amellyel az új típusú koronavírussal való megfertőződés elkerülhető. A kérelmezett felróhatóan megszegte a határozatban foglaltakat azzal, hogy megtagadta a gyermek átadását, és kellő indok nélkül akadályozta a kapcsolattartást. A bíróság kiemelte, hogy a gyermek lelki fejlődését az segíti elő, ha minél kevésbé van kitéve a járvány okozta megváltozott élethelyzettel járó lelki megterheléseknek. A gondozó szülőnek kell megteremtenie a gyermek számára biztonságos közeget, melybe beletartozik a különélő szülővel való közvetlen találkozás megvalósulása. A kérelmezett kapcsolattartást akadályozó magatartása csak abban az esetben nem lett volna neki felróható, ha olyan valós és okszerű többlettényállási körülményt igazolt volna, amelyre figyelemmel a hétköznapi ismeretek és a józanész mércéje szerint indokolt lett volna a közvetlen érintkezés elkerülésére irányuló óvatosság. A bíróság hangsúlyozta az együttműködési kötelezettség fontosságát, melynek jelentősége a járvány idején és a veszélyhelyzetben még inkább megnőtt. A kapcsolattartások végrehajtása során jelentkező nem várt élethelyzetekben a szülők kötelesek együttműködni, és - meglátásom szerint szerint - tőlük elvárható bizonyos szintű rugalmasság, mellyel megoldhatóak az esetleges problémák.

A végzés ellen a kérelmezett nyújtott be fellebbezést, az ügy jelenleg másodfokú elbírálás alatt áll.

II.3.10. 36.Pk.50.220/2020. számú ügy

A kérelmező az elmaradt kapcsolattartás végrehajtásának elrendelését kérte, mivel a kérelmezett meghiúsította a kapcsolattartást. A kapcsolattartási határozat a felek bíróság által jogerősen jóváhagyott egyezsége. A bíróság elsőfokon jogerőre emelkedett végzésével elutasította a kérelmező kérelmét a Bnptv. 22/C. § (5) bekezdése alapján, mivel a végrehajtás feltételei nem álltak fenn. Megállapította, hogy a kérelmezett kötelezettségszegést nem követett el, ezért a kapcsolattartás elmaradása neki nem felróható, a másik kapcsolattartás esetében pedig értesítési kötelezettségét betartotta. A bíróság végzésének indokolásában kifejtette, hogy a szülők egymással szemben tanúsított viselkedése gyermekük fejlődésére is hatást gyakorol, hiszen a szülő-gyermek viszony minden későbbi emberi kapcsolat alapját képezi. A szülők kötelessége, hogy az egymás iránti sérelmeiket félretéve megadják gyermekeik számára annak lehetőségét, hogy kiegyensúlyozott felnőttekké válhassanak. A családban nevelkedő gyermek különélő szülőjével való személyes kapcsolata és közvetlen érintkezése a gyermek alapvető joga (New York-i Egyezmény 9. cikk 3. pont). Elengedhetetlen a kapcsolattartás végrehajtása körében, hogy a szülők a gyermekük érdekében normalizált kapcsolatot tartsanak fenn és teljesítsék együttműködési kötelezettségüket.

II.3.11. 27.Pk.50.165/2020. számú ügy

A kérelmező a kapcsolattartást szabályozó jogerős ítéletben foglaltak felróható megszegése miatt végrehajtás elrendelését kérte a bíróságtól a kérelmezettel szemben. A kérelmezett nem vitatta, hogy a kérelmező és a gyermekek között a kapcsolattartás nem valósult meg az ítéletben foglaltak szerint. Védekezésül előadta, hogy az neki nem róható fel, mivel a kapcsolattartások elmaradása a gyermekek döntésének az eredménye, mivel a kérelmező apától elidegenedtek, a találkozások alkalmával kiborulnak, sírnak. Erre tekintettel kérte a gyermekek meghallgatását.

A bíróság elsőfokon jogerős végzésében elrendelte a kapcsolattartási határozat végrehajtását a legközelebbi megfelelő időpontban, a kapcsolattartás pótlásának teljesítéséhez határidőt is megállapított. A bíróság végzésének indokolásában rámutatott, hogy noha a gyermekek véleményét koruknak és érettségüknek megfelelően figyelembe kell venni, nagyobb súllyal kell mégis figyelembe

venni a gyermekek életkorára is tekintettel a gyermekek jogát arra nézve, hogy különélő szülőjükkel kapcsolatot tarthassanak, nevelésükben a különélő szülő is részt vehessen. A gyermekek 13 és 11 évesek, valamint a gyámhivatal a hivatalból indult védelembe vételi iránti eljárásban többször meghallgatta a gyermekeket, így a bíróság nem látta indokoltnak az azonos kérdésekre kiterjedő, ismételt meghallgatást, ezért azt mellőzte. A bíróság a rendelkezésre álló iratokra, a felek nyilatkozatára támaszkodva a kérelmezett önhibáját megállapította, elrendelte a végrehajtást, és felhívta a kérelmezőt az önkéntes teljesítés elmaradásának bejelentésére.

II.3.12. 35.Pk.50.175/2020. számú ügy

A kérelmező a bíróság kapcsolattartást is szabályozó jogerős ítélete alapján kérte, hogy a bíróság kötelezze a kérelmezettet a kapcsolattartások alkalmával a két gyermek személyes iratainak, továbbá kórházi kezelésével kapcsolatos iratainak az átadására. Sérelmezte, hogy a kérelmezett nem engedi, hogy gyermekeivel telefonon tartson kapcsolatot, illetve nem ad részére felvilágosítást a gyermekek iskolai beiratkozásáról sem. A hivatkozott ítélet a bírói gyakorlat szerint szabályozta a folyamatos és időszakos kapcsolattartást, a gyermekek átadásának-átvételének helyét, a szülők akadályról való értesítési kötelezettségét egymás felé és a pótlást. Az ítélet nem tartalmazta a telefonos kapcsolattartás lehetőségét és a gondozó szülő azon kötelezettségét sem, hogy a gyermekek személyes okmányait és egyéb fontos iratát a különélő szülő részére átadni köteles a kapcsolattartások alkalmával.

A bíróság a Bpnt. 22/A. § (1) bekezdésére hivatkozással utasította el a kérelmet, mert a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtható rendelkezést nem tartalmaz a gyermekek okmányainak átadására, a telefonon történő kapcsolattartásra sem. Hivatkozott a Ptk. 4:174. §-ra, mellyel kapcsolatban tájékoztatta a kérelmezőt, hogy a gyámhatósághoz lehet fordulni. Hivatkozott a Ptk. 4:177. § szerinti közvetítő eljárás igénybevételére is. A végzés elsőfokon jogerős.

II.3.13. 31.Pk.50.177/2020. számú ügy

A kérelmező a gyermekkel 2020. június 26-án 18 órától június 28-án 18 óráig tartó időszakban elmaradt folyamatos kapcsolattartás végrehajtását kérte a bíróságtól. Előadta, hogy június 26-án az

átadás helyén megjelent, azonban a kérelmezett a gyermek átadását megtagadta. Nézete szerint a kapcsolattartás a kérelmezett önhibájából maradt el, illetve az anya elzárkózó magatartása a gyermek fejlődését is veszélyezteti. A kérelmezett nem vitatta, hogy meghíúsult a kapcsolattartás, azonban arra hivatkozott, hogy a gyermek nem akar az apával kapcsolatot tartani. A kapcsolattartás alapját képező, a bíróság által jóváhagyott egyezség 2011-es megszületése óta (miután nem sokkal a családi életközösség is helyre állt 2020 márciusáig) a gyermek és az apa között nem alakult ki szeretetteljes viszony. Kifejtette, hogy a kérelmező a családot lelkileg feszült hangulatban tartotta és az anyagi jólét hiányával zsarolta, hetekig nem beszélt a gyermekéhez, élettársához, a gyermek tőle ezért teljesen elhidegült. A kérelmező 2020 márciusában elköltözött különösebb bejelentés nélkül. A kérelmezett előadta, hogy az egyezésnek semmiképpen nem tudna eleget tenni, mert a körülmények azóta megváltoztak: a gyermek élsportolóvá nőtte ki magát, rendszeresen indul válogatott színekben teniszversenyeken, külföldi versenyeken is, ezért egyedi tanrend szerint tanul. A kérelmezett pert is indított a kérelmező ellen a kapcsolattartás újraszabályozása iránt. A kérelmezett a kérelmező ellen zaklatás miatt feljelentést tett, mivel a kapcsolattartással összefüggésben életveszélyes fenyegetéseket tett. A gyermek nyilvános sportrendezvényeit látogatja, ahol az ellenfél táborába ül, tetszésnyilvánításával zavarja a gyermeket a sikeres szereplésben; volt, hogy emiatt a gyermeknek a mérkőzést is fel kellett adnia, továbbá telefonon és emailben zaklatja a gyermeket. A kérelmező ezzel szemben előadta, hogy az elköltözéssel a gyermeket nem kívánta elhagyni, a nevelésében részt szeretne venni, az anya a gyermek sportéletéből korábban is kizárta, pedig ő azt igyekezett anyagilag támogatni. A kapcsolattartásra való lelki és fizikai felkészítés a gondozó szülő feladata, azt nem lehet a gyermekre bízni. Próbált időt adni a lányának a válás feldolgozásához, de a helyzet nem normalizálódott, a gyermek nem akart vele találkozni. A kérelmező hangsúlyozta, hogy a mérkőzésen nem zavarta a lányát. A kérelmező keresetet indított a szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatása iránt, a gyámhivatalnál védelembe vételi eljárást kezdeményezett.

A bíróság a tényállás tisztázása érdekében személyes meghallgatás tartott, ahol a kérelmező előadta és a kérelmezett sem vitatta, hogy a teniszbajnokságon történt találkozást leszámítva az apa és a kislány között egyszer sem valósult meg az egyezésben szabályozott kapcsolattartás. A kérelmező hangsúlyozta, hogy a kapcsolattartások az anya együttműködésének hiánya miatt híúsultak meg, pótlási lehetőséget sem biztosított soha. A kérelmezett erre előadta, hogy a bírósági egyezség

lényegét, kötőerejét, az abban foglalt jogokat és kötelezettségeket elmagyarázta lányának, a gyermek azokkal korának megfelelően tisztában van, azonban minden alkalommal, amikor erről szó esik, kijelenti, hogy az apával való találkozást nem kívánja. A kérelmezett kiemelte, hogy a kislánya döntéseit tiszteletben tartja, kényszerítéssel nem kívánja rávenni a gyermeket a kapcsolattartásra. Előadta, hogy a gyámügyi eljárásban vállalta, hogy mediáció keretében megpróbálja rávenni a gyermeket, hogy ne zárkózzon el az apjától. A kislány a telefonján és a közösségi felületeken saját döntése alapján tiltotta le az apát.

A bíróság végzésében elrendelte az elmaradt folyamatos kapcsolattartások végrehajtását. Felhívta a kérelmezettet, hogy azt a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül biztosítsa. Kötelezte a kérelmezettet 50.000 Ft eljárási költség és 6.000 Ft eljárási illeték megfizetésére. A bíróság végzése indoklásában megjegyezte, hogy jelen peren kívüli eljárás kereteit meghaladja, hogy a bíróság állást foglaljon a szülők nevelési alkalmassága, illetve a szülői jogoknak és kötelezettségeknek a kapcsolattartáson túlmenő gyakorlása kérdésében; illetve részletes bizonyítást folytasson le abban a tárgyban, hogy a gyermek és az apa megromlott kapcsolata milyen múltbéli tényezőkre vezethető vissza. A bíróság a büntető feljelentésben foglaltakat csak a fél tényelődásaként fogadhatja el, azonban azt nem értékelheti, hogy az apa magatartása a kislány zaklatásának minősül-e. A bíróságnak kizárólag abban kell állást foglalnia, hogy a kapcsolattartás elmaradása valamely szülő érdekkörébe esik-e, e körben ezt a szülőt terheli-e felróhatóság. A kérelmező apa felróhatósága körében a bíróság azt vizsgálta, hogy az adott kapcsolattartási időpontban a kapcsolattartásra vonatkozó kötelezettsége teljesítésére készen állt-e, a kapcsolattartást a gyermek érdekének megfelelően igyekezett-e gyakorolni, illetve tett-e valami neki felróhatót annak érdekében, hogy a kapcsolattartás meghiúsuljon. Konkrét magatartás hiányában (például a gyermek olyan lelkiállapotának előidézése, amely miatt a kapcsolattartásra képtelen) az a megromlott viszony, amely a kislány és az apa között már hosszabb ideje fenn áll, illetve a kislány általánosságban távolaságtartó, bizalmatlan magatartása - egyéb többlet tényállási elem nélkül - nem jelenthet okot arra, hogy az apa érdekkörében felmerült felróhatóságot állapítson meg a bíróság. A sportrendezvényen való apai részvételt sem értékelte a bíróság kapcsolattartást meghiúsító felróható körülményként, mivel a sportrendezvény szabadon látogatható, a különélő szülőnek is joga van ehhez. A kérelmező oldalán így a bíróság nem állapított meg felróhatóságot. E körben a bíróság felhívta a kérelmező figyelmét e körben arra, hogy a gyermekkel való kapcsolattartás kikényszerítése érdekében

tanúsított fokozott jogi nyomásgyakorlás a gyermeket megviseli, bizalmatlanságát fokozza. A kapcsolattartás megghiúsulása körében felróhatóságként azonban ez sem értékelhető, mert a bírósághoz fordulás alapjog, amely a kérelmezőt nem vitásan megilleti. Az anyai oldalon a bíróság először azt vizsgálta, hogy a gondozó szülő indokkal tagadta-e meg a kapcsolattartást a gyermek kívánságára, illetve sport- vagy iskolai elfoglaltságra hivatkozva. Az, hogy a bírósági egyezség rendelkezései nem hajthatók végre nem vehető figyelembe, hiszen a bíróságnak a kapcsolattartás jogerős bírói ítéletben vagy azzal egyenértékű határozatban foglalt rendjét kell irányadónak vennie, azt praktikus okokból nem bírálhatja felül. A szülők egy újabb egyezséggel is rendezhették volna a kapcsolattartást a megváltozott életkörülményekre tekintettel. Az ügy összes adata szerint azonban a kapcsolattartás szempontjából elsősorban a gyermek apával szemben tanúsított elzárkózó magatartása a meghatározó. A bíróság előrebocsátja, hogy a Bnptv. csak a 14. életévét betöltött gyermek véleménynyilvánításához fűz konkrét jogi következményt, ezért mérlegelés körében vizsgálendő, hogy a gyermek következetes tiltakozása önmagában okot adhat-e a kapcsolattartás megghiúsítására, illetve a kérelmezettet terheli-e felelősség a körben, hogy gyermek magatartása ennyire következetesen elzárkózó. A gyermek meghallgatására jelen eljárásban nem került sor, de a rendelkezésre álló iratokból (védelembé vételi eljárás gyámhivatali iratai) rekonstruálhatóak nyilatkozatai. Arra vonatkozóan, hogy miért nem kíván az apával kapcsolatot tartani, „lelki terrort” emlegetett, azonban e körben csak kisebb konkrét sérelmeket (rosszallás egy versenyen elért második hely miatt) és múltbéli általánosságokat említett. A bíróság azon az állásponton van, hogy az ítélőképessége birtokában még csak korlátozottan levő gyermek mindenkori kívánsága nem írhatja teljesen felül a különélő szülő kapcsolattartáshoz való jogát, ami az egyik legalapvetőbb szülői jogosítvány (és kötelezettség), és ami a kapcsolattartás hosszú ideig tartó elmaradása esetén aránytalanul súlyos sérelmet szenved. A kérelmező álláspontját osztotta a bíróság abban, hogy a gyermek testi és lelki felkészítése a kapcsolattartásra a gondozó szülő feladata. E körben az is feladata, hogy a gyermekkel megértesse, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó egyezség mindkét szülő megállapodása, amely kikényszeríthető kötelezettségeket ró, tehát kizárólag a gyermek döntése nem lehet irányadó ebben a kérdésben. A gyermek értelmi fejlettsége, önállósága meghaladja kortársait, úgyhogy képes megérteni azt, hogy a kapcsolattartás elmaradása az apa érdekeit sérti, illetve neki is érdeke, hogy az apa-gyermek viszony helyreálljon. Ennek eszköze éppen a személyes kapcsolat lenne. A bíróság úgy látja, hogy a kivételesen szoros anya-gyermek kapcsolat miatt a kislányra az anya e körben pozitív és negatív irányban is komolyan tud hatni. Fontos, hogy az anya a kapcsolattartásra

történő felkészítés során ne engedjen a gyermeknek teljes mértékben szabad kezet, még akkor sem ha mindenben ad a véleményére. A bíróság mindezekre tekintettel arra jutott, hogy a kérelmezett a kapcsolattartásra felkészítés körében nem járt el kellő gondossággal, vagy nem vette kellően komolyan azt; ezzel pedig az apa kapcsolattartáshoz való jogát indokolatlanul korlátozza, az apától való teljes elhidegülés pedig hosszú távon a gyermek érdekeit nem szolgálja. Így, bár az apa ellen való nevelés ténye nem bizonyított, a bíróság a kérelmezett anya mulasztását a kapcsolattartás közvetett akadályozása, valamint a kapcsolattartás pótlásának elmaradása körében megállapíthatónak találta.

Az ügy a kérelmezett fellebbezése folytán a másodfokú bíróságon van. A kérelmező utóbb előadta, hogy megvalósult három alkalommal a mediáció, de attól a továbbiakban sajnos eredmény nem várható, mivel a gyermek nem akarja azt folytatni. A mediáció második alkalmán apa és lánya megegyezett, hogy a mediáció alatt a kérelmező apa a kapcsolattartások jogi, nemperes eljárásban való megindítását mellőzi. A gyermek szerint ezt a kérelmező apa nem tartotta be, ezért bizalmát elvesztette, nem akarja folytatni a mediációt.

II.3.14. 27.Pk.50.205/2020. számú ügy

A kérelmező kérte az elmaradt nyári időszakos kapcsolattartás (július 6-tól 19ig) végrehajtásának elrendelését. A kapcsolattartás alapja a jogerős bírósági ítélet, mely szerint más megállapodás hiányában a kérelmező június harmadik hetében, július első és második hetében összefüggő időtartamban, valamint augusztus első és második hetében jogosult kapcsolattartásra.

A kérelmezett azzal érvelt, hogy július 1-jén felkészítette a gyermekeket két hétre, de a kérelmező apa nem jött, csak július 6-án jött értük, amiről előre nem szólt.

A bíróság végzésében elrendelte az elmaradt időszakos kapcsolattartás végrehajtását. Rögzítette a bíróság, hogy a kapcsolattartás megghiúsulásának fő indoka az volt, hogy a felek máshogy értelmezték az egyezséget (július első hetének első napját). Azonban a gondozó szülő július 1-jén nem is érdeklődött a kérelmező apától, hogy miért nem jött a kapcsolattartásra, noha a gyermekek várták, illetve nem próbált a pótlásról sem kompromisszumot kötni; továbbá július 6-án nem adta át a

gyermeket a kérelmezőnek. Ezért a bíróság megállapította a kérelmezett önhibáját együttműködési hajlandóságának teljes hiánya miatt. A végzés még nem jogerős.

II.3.15. 35.Pk.50.277/2020. számú ügy

A gondozó szülő kérelmező - pontos időpont megjelölése nélkül - kérte a kapcsolattartás végrehajtását arra tekintettel, hogy a kérelmezett különélő szülő nem látogatja a gyermeket, csak kifogásokat keres. A kapcsolattartás alapja a felek bíróság által jóváhagyott egyezsége, mely szabályozza a folyamatos és időszakos kapcsolattartást, a következő héten történő pótlást, de az értesítési kötelezettséget nem. A kérelmezett a bíróság felhívásai ellenére nyilatkozatot egyáltalán nem tett az egész eljárásban. A kérelmező előadta, hogy az elmaradt kapcsolattartások pótlása nem történt meg.

A bíróság - nem jogerősen - elrendelte a kérelem benyújtásától visszszámított harminc napon belül esedékes kapcsolattartások pótlását. Felhívta a különélő szülőt, hogy az elmaradt kapcsolattartást egy hónapon belül pótolja. A bíróság döntését azzal indokolta, hogy elfogadta a kérelmező nyilatkozatait, a kérelmezett egyáltalán nem nyilatkozott az ügyben, ebből arra következtetett, hogy a kapcsolattartás pótlása a kérelmezettnek felróható okból maradt el.

II.3.16. 27.Pk.50.289/2020. számú ügy

A két gyermek feletti szülői felügyeleti jogokat a kérelmezett gyakorolja jogerős bírósági ítélet alapján, melyben a kapcsolattartás is szabályozásra került. A kapcsolattartás végrehajtása érdekében a kérelmező eljárást indított a gyámhivatalnál, mely BP-23/004/24-25/2020. ügyszámon elrendelte a végrehajtást, a pótlást a legközelebbi alkalmas időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül kell teljesíteni. A kérelmező a fent hivatkozott gyámhivatali határozat alapján a bírósághoz fordult. Kérelmében előadta, hogy a pótlásra előírt hat hónapos határidő eredménytelenül telt el, kérte a pótlás elrendelését, pénzbírság kérelmezettre történő kiszabását, az elmaradt kapcsolattartások pótlásának rendőrség útján történő kikényszerítését. A kérelmezett a kérelem elutasítását kérte. Kifejtette hogy a pótlás érdekében ő mindent megtett, de az érintett időszakban a gyermek beteg

volt, illetve más esetben maga a kérelmező nem jelent meg a kapcsolattartáson. Kérte a tizenhárom és a tizenegy éves gyermekek meghallgatását.

A bíróság nem jogerős végzésében a Vht. 174. § c) pontja alapján 100.000 Ft pénzbírságot szabott ki a kérelmezettel szemben, továbbá felhívta, hogy tegyen eleget a kapcsolattartási határozatnak, gondoskodjon az elmaradt folyamatos kapcsolattartás pótlásáról, valamint kötelezte 6.000 Ft eljárási illeték lerovására. A bíróság végzése indokolásában, a kérelem vizsgálata körében kiemelte, hogy jelen eljárás tárgyát képező elmaradt kapcsolattartás végrehajtása elrendelésének a feltételei nem voltak vizsgálhatóak, mivel a végrehajtás elrendelésére a gyámhivatal előtt került sor, ismételten az nem rendelhető el. Jelen kérelem körében a bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az elmaradt kapcsolattartás pótlására sor került-e, illetve amennyiben nem, az a kérelmezett önhibájából történt-e. A bíróság megállapította a kérelmezett önhibáját, aki nem vitatta a pótlás elmaradását, az általa védekezésül hivatkozott gyermekbetegség nem az elmaradt kapcsolattartás idejére esett, ezért az nem szolgálhatott mentő körülményként. Mivel az iratok vizsgálata és a felek írásbeli nyilatkozatai alapján a kérelem elbíráható volt, a bíróság mellőzte a kiskorú gyermekek meghallgatását. Arra tekintettel, hogy a bíróságnak hivatalos tudomása van arról, hogy a gyámhatóság előtt a gyermekek védelembe vételére sor került, illetve a bíróság előtt folyamatban van a szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatása iránti per, a bíróság jogkövetkezményként a pénzbírság kiszabását alkalmazta a kérelmezettel szemben. A pénzbírság összegének meghatározásakor a bíróság figyelemmel volt arra, hogy a kérelmezettel szemben nem első ízben került sor annak kiszabására (a gyámhivatal szabott ki korábban 30.000 Ft-ot). A bíróság tájékoztatta a kérelmezettet, hogy ez ismételten kiszabható és más jogkövetkezmény is alkalmazható, ha a kérelmezett továbbra sem teljesíti önként a kapcsolattartási kötelezettségét.

II.3.17. 35.Pk.50.009/2021. számú ügy

A kapcsolattartás alapja a felek bíróság által jóváhagyott egyezsége, mely szabályozta a folyamatos kapcsolattartást (minden páratlan szombat-vasárnap), az időszakos kapcsolattartást (őszi és tavaszi szünetben három teljes nap ottalvással, nyári szünet, ünnepek, a felek értesítési kötelezettségét, a pótlást, amely a következő páros héten esedékes, az átadás-átvétel helyét, az anya kötelezettségét esetleges lakcímváltozásának bejelentésére). A kérelmező az egyezés alapján kérte az elmaradt

kapcsolattartások pótlását (április 25., május 2.), mivel a kérelmezett felróhatóan akadályozta azok megvalósulását a járvány miatti veszélyhelyzetre hivatkozva. A kérelmező április 25-én és május 2-án is rendőrt hívott, de a kérelmezett rendőri felszólításra sem adta át a gyermeket. 2020. szeptember 11-én - a kérelem beadását követően - a perbíróság ideiglenes intézkedésével a felek között folyamatban levő kapcsolattartás újraszabályozása (ezen belül az alperesi apa kapcsolattartási jogának korlátozása) iránti perben az alperes kérelmező kapcsolattartási jogát felügyelt módon szabályozta, miszerint a kérelmező minden páros héten szombaton egy óra időtartamban a területileg illetékes gyermekjóléti központban találkozhat négyéves gyermekével. Az ideiglenes intézkedés előzetesen végrehajtható. A kérelmezett a kérelem elutasítását kérte, mert nézete szerint a kérelmező otthona nem alkalmas a gyermek fogadására (nincs fürdőszoba, se konyha). Ráadásul a kérelmező sokat kiabál, agresszív magatartású; a kapcsolattartási időpontokat egyébként sem tartja be, neki tetsző időpontokban akarja elvinni a gyermeket.

A bíróság a kapcsolattartás végrehajtása iránti kérelmet - nem jogerősen - elutasította. A bíróság nem állapította meg, hogy a kapcsolattartások a kérelmezettnek felróható okból maradtak el. A kapcsolattartás megváltoztatása iránti kérelmezetti kereset (2019. október 14.) és a két elmaradt kapcsolattartási alkalom (április 25., május 2.) a végrehajtás iránti kérelem beadásánál (2020. május 21.) korábbi; a perbíróság a kereset benyújtása utáni alperesi magatartást is vizsgálta, amikor a kapcsolattartás idejét felügyelt módon szabályozta. A peren kívül eljáró bíróság ezért nem látta alapját annak, hogy a két elmaradt kapcsolattartás végrehajtását elrendelje a kiskorú gyermek érdekeire tekintettel.

III. A kutatott ügyek tanulságai

A bírói gyakorlat elemzésével megismertem, hogyan vizsgálható a felróhatóság a Bpnt. által szabályozott kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárásban. A Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság álláspontom szerint akkor állapította meg a kapcsolattartásra jogosult vagy a kapcsolattartásra kötelezett felróhatóságát, ha az ügy összes körülményét tekintve arra jutott, hogy az érintett nem tanúsította azt a magatartást, amely a kapcsolattartás megvalósulása érdekében tőle elvárható lett volna figyelembe véve a családjogi jogviszonyokban alkalmazandó speciális alapelveket.

Több ügyben foglalkozott a bíróság a COVID-19 járvány és az amiatt kihirdetett veszélyhelyzet kapcsolattartásra gyakorolt hatásáról, a kapcsolattartási határozatban foglaltak megszegése esetén a felróhatóságot befolyásoló szerepéről. „A bíróságnak értékelnie kellett, hogy a járvány megjelenése eddig nem tapasztalt helyzetet idézett elő a mindennapos emberi érintkezés legtöbb területén, a kialakult veszélyhelyzet joggal töltötte el aggodalommal a gyermek átadására köteles kérelmezettet, ezt fokozott méltányolható körülményként kellett a javára figyelembe venni. A bíróság azonban rámutat arra, hogy a még formálódó bírói gyakorlat egyelőre abba az irányba mutat, hogy a veszélyhelyzetre hivatkozás önmagában nem elégséges ahhoz, hogy a kérelem - felróhatóság hiányában - elutasítható legyen.”²⁶ Az ismertetett ügyekből úgy látom, hogy a gondozó szülők körében a COVID-19 járványra mint mentő körülményre hivatkozás újabb lehetőségként jelent meg a kapcsolattartás akadályozásában. "Előszeretettel" hivatkoztak a kapcsolattartás megghiúsulása körében a járványra, illetve a veszélyhelyzetre. A járvány kezdeti időszakában (2020. március eleje) a szülők bizonytalansága, gyermekük egészségének túlzott féltése még elfogadható indokként szolgált a bíróság előtt a kapcsolattartás akadályozása körében. Azonban az idő múlásával (2020. március vége, április eleje) csökkent a bizonytalanság, megszülettek a veszélyhelyzetben alkalmazandó intézkedések, melyek - többek között - a kijárási korlátozás alóli mentesülés alapos okaként definiálták a szülői jogok és kötelezettségek gyakorlását, melybe a kapcsolattartási jog is beletartozik. Ezt követően a bíróság a kapcsolattartásban foglaltak megszegése esetén a felróhatóság alóli mentesülésként nem fogadta el önmagában a veszélyhelyzetre való hivatkozást. Megkövetelt hozzá egy alapos indok fennállását (például gyermek alaptermésűsége, a különélő szülő vagy a vele egy háztartásban élő személy koronavírusos történetű megfertőződése, egyéb egészségügyi kockázat megléte), mely az adott körülmények között a gyermek egészségének védelmében a kapcsolattartási jog gyakorlásának átmeneti elmaradását eredményezhette. Egy ilyen alapos indok fennállta esetén a szülők együttműködésének és rugalmasságának fontossága még inkább előtérbe került. Hangsúlyozta a bíróság, hogy a veszélyhelyzet idején a szülőknek a kapcsolattartás más módjait (szabadban kirándulás, sportolás) és más eszközeit (skype, messenger, video chat, telefon) kellett volna alkalmaznia a személyes találkozással járó kapcsolattartástól való teljes elzárkózás helyett. Úgy vélem, hogy alapos indok nélkül, amikor adott a lehetőség a kapcsolattartási szabályok átmeneti

²⁶ 35.Pk.50.117/2020.

módosítására is, nem lehet a különélő szülő és a gyermek kapcsolattartási jogát teljes mértékben ellehetetleníteni.

A gyermekek életét, oktatási-, kulturális- és szabadidős jogait is jelentősen érintette a COVID-19 járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzet. Mivel társas kapcsolataik, lehetőségeik beszűkültek, még több figyelmet igényeltek szüleiktől, biztonságérzetük és az állandóság megerősítése az életükben, valamint egészségük fokozott védelme még fontosabbá vált. Ennek biztosítása a szülők közös felelősségévé vált a veszélyhelyzetben. Ide tartozott a gyermekek megfelelő információkkal történő ellátása a koronavírusról és a járványügyi óvintézkedésekről, ezekről a véleményüknek meghallgatása és - korukra és érettségükre tekintettel - figyelembe vétele. A szülők feladatává vált, hogy a gyermekekkel megértessék, hogy a COVID-19 járvány, illetve a veszélyhelyzet idején mi történik, és lehetőséget kellett adniuk arra, hogy ők is részt vehessenek a járvánnyal kapcsolatos, őket érintő döntésekben (például a kapcsolattartási alkalmak más módon, más eszközzel történő megvalósítása).²⁷

IV. Bírósági titkári munkám során szerzett tapasztalatom

A kutatásom lezárultát követően, 2022. május 1-je óta az én bírósági titkári referádámba is kerültek bőséggel kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes ügyek. Jelen tanulmányom további részében nem az egyes bírósági ügyeim ismertetem, hanem a fent ismertetett kutatásom lezárulását követően a munkám során felmerült jogalkalmazásbeli kihívásokra fókuszálok.²⁸

IV.1. Saját tapasztalatok

Munkám során azt tapasztalom, hogy a kapcsolattartás végrehajtása iránti ügyekben az egyik legfontosabb tényező a konfliktusok megoldásában a szülők együttműködési kötelezettségének megfelelő működése lenne. A gondozó szülőnek és a gyermekétől különélő szülőnek a gyermek

²⁷ dr. Szeibert Orsolya, 39-40. o.

²⁸ 2022. május 1. napja óta jelen tanulmány megírásáig terjedő időben a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróságon 33 kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes ügyben hoztam érdemi határozatot, 9 ügyben hoztam visszautasításról szóló végzést és további számos ilyen tárgyú ügyeim vannak folyamatban. Ezen munka során szerzett tapasztalataimra támaszkodok jelen tanulmányomban.

kiegyensúlyozott fejlődése érdekében - egymás családi életét, nyugalmát tiszteletben tartva - együtt kell működniük (Ptk. 4:173. §).

Véleményem szerint az együttműködési kötelezettség fogalmába beletartozik a gondozó szülő különélő szülőhöz való megfelelő viszonyulása. Meglátásom szerint, mivel - általában - a gyermek(ek) több időt tölt(enek) a gondozó szülő társaságában, a szülő megnyilvánulásai, akár metakommunikációja alkalmas lehet arra, hogy tudatosan vagy anélkül, negatív vagy pozitív irányba terelje a kapcsolattartások alakulását. Nézetem szerint a gondozó szülőtől elvárható az, hogy a gyermek(ek)ben azt erősítse, hogy a másik szülővel való viszony ápolása fontos, a családi kapcsolatok életre szólnak, egészséges felnőtté válásukhoz szükségük van apaképre és anyaképre.

Álláspontom szerint az együttműködési kötelezettség megsértése lehet a gondozó szülő kategorikus elzárkózása a közös megoldások keresése előtt. Az elzárkózás helyett fontos a szülők rugalmassága, a kölcsönös feltételezés, hogy a másik szülő is a legjobbat akarja a közös gyermeknek és e szerint fog cselekedni a kapcsolattartás során is. Ha a gondozó szülő megtagadja a gyermek átadását a különélő szülő részére és elzárkózik minden személyes találkozással járó kapcsolattartástól, az súlyosan sérti nemcsak a különélő szülő, hanem a kiskorú gyermek alapjogi rangra emelt kapcsolattartási jogának érvényesülését. Például a gondozó szülő a gyermek kisebb betegségét (ld. allergia, orrfolyás) nem használhatja fel a kapcsolattartási jog ellehetetlenítésére.

Úgy gondolom, hogy a szülők közötti nem megfelelő kommunikáció szintén letöri az együttműködési kötelezettség teljesítését.

A kapcsolattartás zavartalanságának biztosítása a gondozó szülő kötelessége, itt fokozott felelősség terheli a szülőt. "A kapcsolattartásra kötelezett szülő kötelezettsége a kiskorú gyermeket a kapcsolattartásra felkészíteni, ezzel biztosítani a kapcsolattartást elrendelő gyámhatósági vagy bírósági döntés teljesítését. Nem teheti attól függővé a kapcsolattartás biztosítását, hogy a jogosult be kíván-e menni a lakásba vagy sem. A gyermek érdeke azt szolgálja, hogy szülők együttműködő magatartást tanúsítsanak." (BH 2022.56.)

A gondozó szülőnek kell mind fizikailag (például ruházat és okmányok bepakolása), mind pszichésen (érzelmi és lelki támogatással) felkészítenie a gyermeket a kapcsolattartásra. Meggyőződésem, hogy a gondozó szülő nem adhatja át a döntés felelősségét a gyermekének a tekintetben, hogy a gyermek részt kíván-e venni a kapcsolattartáson. Úgy gondolom, hogy a gondozó szülőnek úgy kellene nevelnie a gyermekét, hogy benne jóindulatot támasszon a különélő szülő iránt, de legalább megadja az esélyét annak, hogy a gyermek saját, befolyástól mentes véleményét formálhasson a különélő szülőről; illetve megértesse vele, hogy a kérelmezőnek a kapcsolattartási joga nem csorbítható törvényben meghatározott alapos indok nélkül (például gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény).

Az ítélőképessége birtokában levő és a 14. életévét betöltött gyermek esetében véleményem szerint elengedhetetlen a gyermek véleményének meghallgatása és - korának és érettségének megfelelő - figyelembevétel a gyermeki jogok érvényesülése érdekében. A gyermek közvetlen meghallgatása azért is kiemelkedő jelentőségű, mivel anélkül nem ismerhető meg pontosan, hogy a családi dinamikában ki, milyen módon vesz részt és a kapcsolattartás elnehezülése miért alakult ki, illetve a gyermek véleménye szerint hogyan lehetne ezen pozitív irányba változtatni. Fontos kiemelni, hogy a tizennégyéves gyermek esetében a Bpnt. 22/E. § (1) bekezdése lehetővé teszi az eljárás függesztését, ha a kapcsolattartás a gyermek akaratnyilvánítása miatt hiúsul meg, feltéve, hogy a szülők közvetítői eljárást vesznek igénybe vagy a szülők egyike a kapcsolattartás megváltoztatását, korlátozását vagy megvonását kéri a bíróságtól vagy a gyámhatóságtól. Nézetem szerint körültekintően kell eljárnia a bíróságnak annak megállapítása körében, hogy valóban a 14. életévét betöltött gyermek véleménye miatt hiúsul-e meg a kapcsolattartás vagy netán valamelyik szülő alakítja úgy a helyzetet.

IV.2. Az Alkotmánybírósági határozatok hatása a jogalkalmazásra

A Bpnt. hatályba lépésekor az az alapkoncepció látszott körvonalazódni a bíróságokon, hogy kifejezetten a kapcsolattartásra vonatkozó határozatok rendelkező részét kell végrehajtani, azonban ez az alapkoncepció megdőlni látszik az Alkotmánybíróság alább idézett határozatainak tükrében.²⁹ Az Alkotmánybíróság 3066/2022. (II. 25.) AB határozatában kimondta, hogy a különélő szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való joga az Alaptörvényben a magánszféra-védelem, valamint a

²⁹ dr. Takács Andrea bíró előadása, 2022. szeptember 26. napján a Fővárosi Törvényszék Oktatási Csoportja által rendezett, „A kapcsolattartás végrehajtása és a kapcsolattartásra vonatkozó ítéleti rendelkezés végrehajthatósága„ elnevezéssel megtartott képzésen.

gyermeknek a gondoskodáshoz és a szülőnek a neveléshez való joga részeként alapjogi rangra emelt jogosultság. A kapcsolattartás biztosítja, hogy a különélő szülő és a gyermek rendszeresen és folyamatosan részt vehessenek egymás életében, így a szülők különválása ne eredményezze a gyermeknek az egyik szülőjétől való teljes elszakadását. A kapcsolattartás minden típusának - legyen az folyamatos vagy időszakos - ugyanaz a célja: a gyermek és a különélő szülő zavartalanul tölthessen időt együtt, ezáltal a gyermek a különélő szülőtől is megkapja a közvetlen védelmet és gondoskodást. A tanítási szünetben megvalósuló kapcsolattartás alapvető jellegzetessége annak hosszúsága és intenzitása: speciális összetartó erőt képviselhet a szülő-gyermek kapcsolatban. Amennyiben a kapcsolattartás elmarad, a pótlás jogintézménye lehetőséget ad, hogy a különélő szülő és gyermeke más alkalmas időpontban megélhesse az elmulasztott személyes együttlétet. A kapcsolattartás, illetve a pótlás elmaradása a kapcsolat intenzitásának csökkenéséhez, végső fokon a szülő és a gyermek elidegenedéséhez vezethet. A pótlás kívánatos, illetve alapjogi szempontból fő szabálynak tekinthető, melynek az sem mond ellent, ha az elmaradt kapcsolattartás pótlása csak a gyermek és az együttélő szülő közös ideje rovására rendelhető el. A pótlás elrendelése során elsődlegesen mindig a gyermek legjobb érdekét kell szem előtt tartani, a praktikus nehézségek fennállása nem képezheti a pótlás akadályát. A gyermek egészséges fejlődésének veszélyeztetése alapját képezheti a pótlás mellőzésének, amelyet minden esetben egyedileg kell vizsgálni.

A bíróságnak a 3066/2022. (II. 25.) AB határozatra tekintettel a kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárások lefolytatása során különös figyelmet kell fordítani az alapjogi relevanciákra, az eljáró bírósági titkárnak az egyedi körülmények alapján mérlegeléssel kell eldöntenie, hogy az adott esetben a kapcsolattartás pótlásnak vagy a pótlás elrendelése mellőzésének van helye. A döntést egyediesíteni és megfelelően indokolni kell.³⁰

Az Alkotmánybíróság 3351/2022. (VII. 25.) AB határozatában leszögezte, hogy “a kapcsolattartás jogszabályi és hatósági/bírósági döntés keretein belüli tartalmi és földrajzi értelemben vett zavartalansága alkotmányjogi értelemben immanens részét képezi a kapcsolattartáshoz való jognak. A kapcsolattartás zavartalansága pedig nem biztosított, ha a különélő szülő nem rendelkezik a gyermek szükséges hatósági igazolványaival.” Az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy “a gyermek

³⁰ dr. Majercsik Erika bíró előadása, 2022. szeptember 26. napján a Fővárosi Törvényszék Oktatási Csoportja által rendezett, „A kapcsolattartás végrehajtása és a kapcsolattartásra vonatkozó ítéleti rendelkezés végrehajthatósága„ elnevezéssel megtartott képzésen.

okmányainak át nem adásával kapcsolatos végrehajtási kérelem nem mutat túl a jóváhagyott - a gyermek elvitelének a jogát biztosító - egyezségen, hanem éppen annak végrehajtására irányul. A kapcsolattartás zavartalanságának része ugyanis, hogy az elvitel jogát jogszerűen gyakorló szülő a gyermek szükséges hatósági igazolványainak a birtokában legyen a kapcsolattartás ideje alatt. A Bpnt. 22/B. § (4) bekezdés d) pontja kifejezetten a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésének minősíti, ha a kapcsolattartásra kötelezett neki felróható okból „egyéb módon megghiúsítja a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást”.

Az Alkotmánybíróság a 14/2023. (VII. 24.) számú, 2023. július 11. napján kelt határozatában megállapította, hogy “az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdéséből és XVI. cikk (1) bekezdéséből következő alkotmányos követelmény, hogy a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény 22/C. § (2) bekezdés b) pontja alapján a bíróság minden olyan esetben rendelkezhet az elmaradt kapcsolattartás pótlásáról, amikor az elmaradt kapcsolattartás végrehajtását elrendelő végzés meghozatalának feltételei teljesülnek; az elmaradt kapcsolattartás pótlására a bíróság végzésének meghozatalától számított legkésőbb hat hónapon belül, a legközelebbi megfelelő időpontban kerülhet sor.” Az Alkotmánybíróság határozatában kifejtette, hogy - ahogyan az a Bpnt. 22/C. §-a nyelvtani értelmezéséből is egyenesen következik - a Bpnt. nem zárja ki kifejezetten és ellentmondást nem tűrően az elmaradó kapcsolattartás pótlásának elmaradását akkor, ha a bíróság a döntését a kapcsolattartás eredeti időpontjához képest hat hónapon túl hozza meg. Az a jogértelmezés, amely kizárja az elmaradt kapcsolattartás pótlását, kiüresíti a különélő szülő és a gyermek közötti védett alapjogot, ekként ez a jogértelmezés az eljáró bíróság számára biztosított értelmezési tartományon kívüli, és így alaptörvény-ellenes.

V. Összegzés

A szülők közös felelőssége gyermekük neveléséért és fejlődésének biztosításáért az életközösségük megszűnése után is fennmarad. A gyermek egészséges fejlődését szolgálja a különélő szülővel való kapcsolattartás zavartalan megvalósulása. Amikor a kapcsolattartás végrehajtása nehézségekbe ütközik, a szülők bírósághoz fordulhatnak. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárásban a bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy a kapcsolattartási határozatban foglaltak megszegése megtörtént-e, és amennyiben igen, terheli-e az érintettet felróhatóság. A kapcsolattartásra jogosult vonatkozásában a bíróság abban foglal állást, hogy a kapcsolattartásra jogosult az adott kapcsolattartási időpontban a kapcsolattartásra vonatkozó kötelezettsége teljesítésére készen állt-e, a kapcsolattartást a gyermek érdekének megfelelően igyekezett-e gyakorolni, illetve tett-e valami neki felróható annak érdekében, hogy a kapcsolattartás meghiúsuljon. A kapcsolattartásra kötelezett oldalán azt kell megállapítania a bíróságnak, hogy az a kapcsolattartás zavartalanságát biztosította-e, amennyiben nem, alapos indokkal történt-e a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegése. A bíróságnak az ügy összes körülményét, a gyermek fokozott érdekét és a szülők méltányos érdekét figyelembe véve kell elbírálnia a kapcsolattartás végrehajtása iránti kérelmet.

A kutatott ügyek és saját munkatapasztalatom ismertetéséből látható, hogy a bíróság a felróhatóság körében különös súllyal veszi figyelembe a Ptk. 4:173. §-ban szabályozott szülői együttműködési kötelezettség teljesítését, a bíróság több ügyben is kimondta, hogy a szülők rugalmassága, megfelelő kommunikációja kulcs a kapcsolattartás megvalósításához. A gondozó szülő feladata a gyermek kapcsolattartásra történő fizikai és érzelmi felkészítése, kiemelt jelentősége van ebben a vonatkozásban a gyermek befolyásolásmentes, nem a másik szülő ellen irányuló nevelésének, a kapcsolattartás előmozdításának. A különélő szülőnek kötelessége tiszteletben tartani a gondozó szülő családi életét, nyugalmát; kapcsolattartási jogát nem gyakorolhatja a gyermek édekeivel ellentétes módon. Az ítélőképessége birtokában levő gyermek véleményének meghallgatását és annak figyelembe vételét nem lehet mellőzni a kapcsolattartás végrehajtása iránti ügyekben sem, hiszen ez gyermeki jog. A 14. életévét betöltött gyermek akaratnyilvánítása különös jelentőségű lehet, ha emiatt hiúsult meg a kapcsolattartás, ugyanis ekkor az eljárás felfüggesztésére kerülhet sor, ha a

helyzet pozitív irányba történő megváltoztatása érdekében lépést tesznek az érintett szülők (közvetítői eljárás, illetve kapcsolattartás megváltoztatása iránti eljárás).

V.1. Személyes vélemény

Amikor gyámhivatali ügyintézőként dolgoztam közel másfél évig a Budapest Főváros Kormányhivatal VIII. Kerületi Gyámhivatalánál, számos kapcsolattartás végrehajtása iránti ügygel találkoztam. Azt tapasztaltam, hogy ezekben az ügyekben gyámhivatali keretek között nem érhető el jelentősebb eredmény. Úgy tűnt, hogy az esetek többségében a kapcsolattartásra jogosult, illetve a kapcsolattartásra kötelezett jogszabályokról való tájékoztatásán és ennek betartására való felhívásán, majd ennek eredménytelenségét követően a pénzbírság (többszöri) kiszabásán (és többnyire eredménytelen behajtásán) túl más eszköz nem maradt a kapcsolattartás végrehajtásának előmozdítása érdekében.³¹ Ezért üdvözlöm azt a jogalkotói döntést, mely a bíróságra telepítette a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának feladatát. Ez a hatáskörváltás véleményem szerint a bíróság tekintélyének és szakmai felkészültségének felhasználásával több eljárási garanciát, nagyobb hatékonyságot, megalapozott döntéseket biztosít a kapcsolattartás végrehajtása iránti ügyek elbírálásában. Úgy gondolom, hogy a tanulmányomban leírt ügyekben hozott bírósági döntések és ismertett bírói gyakorlat is ezt támasztja alá.

³¹ Ezt megerősíti Hámori Antal írása is (26-27. o.).

Irodalomjegyzék

- Csiky Péter - Kiss Daisy - Németh János - Vida Sándor: A bírósági nemperes eljárások magyarázata, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002.
- Hámori Antal: A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásában bekövetkezett hatáskör-változásról, valamint a folyamatos kapcsolattartás pótlásának nehézségeiről - egy jogeset kapcsán, Családi Jog, 2020/4., 26-31. o.
- Harmat Erika - Völcsey Balázs: Új nemperes eljárás a bíróságok hatáskörében: a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás, Családi Jog, 2020/1. szám, 23-31. o.
- Kiss Daisy: A polgári per titkai - Kérdések és válaszok a Polgári perrendtartás Általános Részéből, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2009.
- Dr. Szeibert Orsolya: A gyermek a COVID-19 járvány idején - gyermekjogi, gyermekvédelmi és családjogi ajánlások, Családi Jog, 2020/3., 39-43. o.
- dr. Takács Andrea előadása 2022. szeptember 26. napján a Fővárosi Törvényszék Oktatási Csoportja által, bírósági titkárok részére rendezett, „A kapcsolattartás végrehajtása és a kapcsolattartásra vonatkozó ítéleti rendelkezés végrehajthatósága„ elnevezéssel megtartott képzésen.
- dr. Majercsik Erika előadása 2022. szeptember 26. napján a Fővárosi Törvényszék Oktatási Csoportja által, bírósági titkárok részére rendezett, „A kapcsolattartás végrehajtása és a

kapcsolattartásra vonatkozó ítéleti rendelkezés végrehajthatósága,, elnevezéssel megtartott képzésen.